

Kandidatuppsats i offentlig förvaltning HT16

Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet

Henrik Bodin

Handledare: Stig Montin

Examinator: Gregg Bucken-Knapp

RYSK AGGRESSION, TERRORISM OCH KLIMATFÖRÄNDRINGAR

En analys av säkerhetspolitiska problemdefinitioner i svensk riksdagsdebatt 2015

SAMMANFATTNING

I denna uppsats görs en deskriptiv och jämförande analys av olika partiföreträdares säkerhetspolitiska problemdefinitioner i en specifik riksdagsdebatt som avhölls i januari 2015.

Problem: Undersökningen utgår från att uppfattningen om vad som utgör ett samhällsproblem – i detta fall säkerhetspolitiska problem - och vad detta närmare består i inte är någon självklarhet, utan något som formas av en ständigt pågående debatt och diskussion i vad som kan liknas vid en kampartad kollektiv definieringsprocess där olika aktörer strävar efter att etablera just sin verklighetsuppfattning som dominerande. Med denna utgångspunkt kan samhällsproblem av olika slag betraktas som sociala konstruktioner. Likaså att den process varigenom uppfattningen om olika samhällsfenomen som just problem konstrueras också rymmer politiska dimensioner av betydelse för policyprocessens utformning och utfall. Att undersöka *vad* olika aktörer definierar som problem och *hur* dessa problem närmare definieras – vilka uttryck problemen tar sig, dess orsaker och hur de bäst bör hanteras - är mot denna bakgrund av central betydelse för förståelsen av policyprocessen inom ett specifikt politikområde.

Beträffande säkerhetspolitiska problem har dessa traditionellt varit i det närmaste liktydiga med yttre väpnade, oftast militära, hot mot statens suveränitet. Alltsedan Berlinmurens fall har dock säkerhetspolitiska teoretiker och praktiker vidgat sina perspektiv, vilket medfört att gränsen mellan säkerhetspolitik och andra politikområden blivit mindre tydlig. Exakt vad som egentligen är ett säkerhetspolitiskt problem är inte längre lika självklart, utan har i allt större utsträckning blivit en definieringsfråga, ett förhållande som i sig bör utgöra ett gott motiv för en studie.

Syfte och frågeställning: Genom att analysera, lyfta fram och jämföra hur de olika partiernas företrädare definierar säkerhetspolitiska problem i den undersökta debatten hoppas jag kunna bidra med ökad empirisk kunskap för hur politiska – i detta fall säkerhetspolitiska – problem konstrueras, en ökad förståelse för svensk säkerhetspolitik och hur policyprocessen fungerar i det som ofta betecknas som dess formuleringsfas. Konkret undersöks *vad* företrädarna för de olika riksdagspartierna definierar som säkerhetspolitiska problem, *hur* dessa problem närmare definieras, samt vilka *liکهeter* och *olikeheter* som går att urskilja mellan de olika partiföreträdares problemdefinitioner.

Teori: Undersökningen baserar sig på i huvudsak två typer av teoribildningar. Den första rör säkerhetsbegreppet, varvid jag använt mig av Arnold Wolfers och David A. Baldwins teoretiska resonemang om begreppets oklarhet och därav följande behov av precisering i samband med utformning av säkerhetspolitisk policy. Särskilt Wolfers distinktion av vad jag valt att benämna som hårda respektive mjuka säkerhetspolitiska medel har använts i analysen. Vidare används Barry Buzans analytiska sektorsmodell, vilken framhäver de säkerhetspolitiska hotens mångskiftande karaktär samt Ole Wævers begreppspar säkerhetspolitiserings och avsäkerhetspolitiserings. Den andra typen av teori relaterar till fenomenet politisk problemdefiniering som det uppmärksammats av David A. Rochefort och Roger W. Cobb, vilka framhäver definitionens funktionella aspekter att identifiera och beskriva problemet, förklara det samt rekommendera lösningar eller sätt att hantera det på, ett resonemang som i mycket sammanfaller med Robert D. Benford och David A. Snows begrepp diagnostic respektive prognostic framing.

Metod och material: Undersökningen är upplagd som en fallstudie med en till stora delar empiriskt induktiv ansats. Det empiriska materialet utgörs i huvudsak av riksdagsprotokollet, vilket kompletterats av en filmupptagning av den aktuella debatten. Den metod som tillämpas kan betecknas som kvalitativ textanalys av beskrivande och systematiserande typ med komparativa inslag.

Resultat: I debatten definieras ett flertal fenomen som säkerhetspolitiska problem. Ett tema dominerar i förhållande till de övriga, Ryssland. Partiföreträdarna skiljer sig dock åt i hur starkt man betonar landets utrikespolitiska agerande som ett säkerhetspolitiskt problem, men framförallt i vilket avseende detta utgör ett problem. De borgerliga partiernas företrädare och sd framhåller i större utsträckning Ryssland som ett hot mot Sveriges suveränitet och territoriella integritet, mot freden i närområdet och risken för att Sverige kan involveras i en eventuell konflikt, det Buzan benämmer den militära sektorn. Företrädarna för de övriga partierna – s, mp och v – delar i vissa avseenden denna uppfattning, men är samtidigt mer benägna att framhäva Rysslands agerande som ett hot mot den internationella rättsordningen, det Buzan benämmer

den politiska sektorn. Bland övriga fenomen som i debatten som definieras som säkerhetspolitiska problem märks framförallt terrorism, men också klimatförändringar. Det senare pekas ut av företrädarna för s, mp och v som det på sikt allvarligaste säkerhetsproblemet. Deras säkerhetspolitiska perspektiv är också påtagligt mindre traditionellt än företrädarna för de borgerliga partierna och sd, vilket understryks av att även fenomen som cyberattacker, pandemier och hatbrott framhålls som säkerhetspolitiska problem. Återkommande utspel om att även dessa fenomen hör hemma på den säkerhetspolitiska agendan kan i flera fall kan ses som exempel på det Wæver betecknar säkerhetspolitiserings. I debatten förekommer även utspel från olika företrädare som tyder på försök på motsatsen, avsäkerhetspolitiserings, i det att vissa fenomen som utpekats som problem tonas ned eller förklaras ligga utanför ämnet för debatten.

Ett drag i debatten är att många av partiföreträdarnas problemdefinitioner brister i sina preciseringar. Detta gäller generellt, men särskilt definieringen av fenomen som kan betecknas som mindre traditionella säkerhetspolitiska problem, såsom cyberattacker, pandemier m.m. Dessa fenomen pekas ut som allvarliga säkerhetsproblem, men endast undantagsvis preciseras på vilket sätt, vad som egentligen hotas, vad som orsakat problemen eller hur det lämpligast bör hanteras.

Slutligen går det att konstatera en generell skillnad avseende med vilka metoder partiföreträdarna föredrar att hantera säkerhetspolitiska problem, främst det som utgör debattens huvudtema, Ryssland. De borgerliga partierna och sd framhåller generellt det som i Wolfers anda kan benämnas som hårda medel i form av en förstärkning av landets militära förmåga, fördjupade militära samarbeten med andra länder och eventuellt ingående i en försvarsallians, antingen med Nato eller med Finland. Metoder syftande till att avskräcka en eventuell aggression. De övriga partierna – s, mp och v – däremot, är mer benägna till att förordna mjukare diplomatiska medel – inte minst i internationella fora som FN, EU och OSSE - samt olika typer av förtroendeskapande åtgärder.

Nyckelbegrepp: politisk problemdefiniering, policyprocessen, social konstruktion, säkerhet, säkerhetspolitik, säkerhetspolitiserings, avsäkerhetspolitiserings, militär sektor, politisk sektor, ekonomisk sektor, samhällelig sektor, ekologisk sektor, kvalitativ textanalys.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	s. 1
1.1. Syfte och frågeställning	s. 3
2. TEORI	s. 3
2.1. Säkerhetsbegreppet	s. 3
2.2. Vad är politisk problemdefiniering?	s. 8
2.2.1. Identifiera och beskriva	s. 8
2.2.2. Förklara	s. 8
2.2.3. Rekommendera lösningar	s. 9
2.3. Framing	s. 9
3. METOD	s. 10
3.1. Kvalitativ textanalys	s. 10
3.2. Material	s. 11
3.3. Tillvägagångssätt	s. 12
4. UNDERSÖKNING	s. 14
4.1. Moderaterna	s. 14
4.1.1. Empiri	s. 14
4.1.2. Analys	s. 15
4.2. Socialdemokraterna	s. 17
4.2.1. Empiri	s. 17
4.2.2. Analys	s. 19
4.3. Sverigedemokraterna	s. 21
4.3.1. Empiri	s. 21
4.3.2. Analys	s. 23
4.4. Miljöpartiet	s. 25
4.4.1. Empiri	s. 25
4.4.2. Analys	s. 27
4.5. Centerpartiet	s. 29
4.5.1. Empiri	s. 29
4.5.2. Analys	s. 31
4.6. Vänsterpartiet	s. 32
4.6.1. Empiri	s. 32
4.6.2. Analys	s. 34
4.7. Folkpartiet	s. 37
4.7.1. Empiri	s. 37
4.7.2. Analys	s. 39
4.8. Kristdemokraterna	s. 40
4.8.1. Empiri	s. 40
4.8.2. Analys	s. 41

4.9. Jämförande analys	s. 42
4.9.1. Ryssland	s. 43
4.9.2. Terrorism	s. 47
4.9.3. Klimatförändringar, cyberattacker, pandemier och hatbrott m.m.	s. 49
5. SLUTDISKUSSION	s. 50
5.1. Förslag till vidare forskning	s. 53
EPILOG	s. 54
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	s. 56

1. INLEDNING

Torsdagen den 22 januari 2015 hölls - på begäran av Moderata samlingspartiet - en debatt i Sveriges riksdag om det säkerhetspolitiska läget i närområdet. I debatten deltog samtliga riksdagens partier med var sin företrädare, vilka - genom sina debattinlägg - gav uttryck för vilka säkerhetspolitiska utmaningar de anser att landet står inför, samt hur dessa på lämpligast sätt bör hanteras. I denna undersökning avser jag att analysera hur partierna definierar vad de uppfattar som säkerhetspolitiska problem. Analysen är i huvudsak tänkt att vara deskriptiv, men min ambition är även att lyfta fram och synliggöra likheter och olikheter. Men vad motiverar egentligen en studie av de svenska riksdagspartiernas säkerhetspolitiska problemdefinieringar? Som jag ser det, finns ett flertal skäl.

För det första, vad som betraktas som ett problem - än mer ett samhällsproblem som de politiska makthavarna borde göra något åt - är ingen självklarhet. Själva begreppet problem rymmer i sig ett element av subjektivitet. Människor - inte minst politiska aktörer - gör inte sällan olika tolkningar av verkligheten och värderar samhällsfenomen i enlighet med sina preferenser, övertygelser och intressen. Vad den ene uppfattar som ett allvarligt missförhållande, ett problem i akut behov att åtgärdas, är likgiltigt för den andre och framstår kanske rent av som något positivt för den tredje. Annorlunda uttryckt, om något är ett problem eller inte beror till stor del på våra uppfattningar om fenomenet i fråga.

Mot denna bakgrund kan samhällsproblem betraktas som en sorts sociala konstruktioner. I linje med detta har bl.a. den amerikanske sociologen Herbert Blumer framfört idén att samhällsproblem i allt väsentligt är produkter av kollektiva definieringsprocesser. Vissa fenomen, menar han, plockas på ett mer eller mindre selektivt sätt upp och blir till föremål för debatt och offentlig diskussion, vilket synliggör det aktuella fenomenet för en bredare allmänhet och formar uppfattningarna om det som just ett samhällsproblem.¹

”Social problems are not the result of an intrinsic malfunctioning of a society but are the result of a process of definition in which a given condition is picked out and identified as a social problem. A social problem does not exist for a society unless it is recognized by that society to exist. In not being aware of a social problem, a society does not perceive it, address it, discuss it, or do anything about it. The problem is just not there.”²

I likhet med Blumer framhåller Malcom Spector och John I. Kitsue – även de sociologer verksamma i USA – den offentliga debatten som en formativ definieringsprocess. Enligt dem har samhällsproblemen rent av sin huvudsakliga existens i vad de kallar *claims making activities*.³

”Our definition of social problems focuses on the process by which members of a society define a putative condition as a social problem. Thus, we define social problems as the activities of individuals or groups making assertions of grievances and claims with respect to some putative problems”⁴

Med sitt begrepp *Claims-making* lyfter Spector och Kitsue fram aktörernas roll i konstruktionen av olika samhällsproblem, men framför allt riktar de uppmärksamheten mot de påståenden som görs i samband med utspel och debattinlägg, varigenom vissa förhållanden pekats ut som problem. Intressant blir givetvis

¹ Herbert Blumer (1971) “Social Problems as Collective Behavior”, *Social Problems*, Vol. 18, No. 3, s. 298-306

² Blumer (1971), s. 301f

³ Malcolm Spector & John I. Kitsue (2001) *Costructing Social Probelmbs*, s. 78ff

⁴ Spector & Kitsue (2001), s. 75

också påståenden om problemens karaktär, dess orsaker och vad som kan tänkas vara lämpliga lösningar. Om dessa påståenden är sanna – i bemärkelsen att de har förankring i den reellt existerande verkligheten – eller inte, är av mindre betydelse i sammanhanget. Det väsentliga är om påståendena *uppfattas* som sanna. För att låna ett exempel från statsvetaren Björn Johnson, så hade 1600-talets flammande häxbål sin grund i upplevelsen av troldom som ett allvarligt samhällsproblem, knappast på förekomsten av egentliga häxor.⁵

För det andra, säkerhetsbegreppets oklarhet. Säkerhetspolitiska problem har traditionellt varit mer eller mindre liktydigt med olika typer av yttre, oftast militära, hot mot staten, dess suveränitet, oberoende och territoriella integritet. Sedan Berlinmurens fall och det kalla krigets slut har dock säkerhetspolitiska teoretiker och praktiker vidgat sina perspektiv, vilket medfört att gränsen mellan säkerhetspolitik och andra politikområden blivit allt mindre tydlig. Det mesta kan sägas rymma en säkerhetsdimension. Vad som är ett säkerhetspolitiskt problem är inte längre lika självklart, utan mer av en definieringsfråga.⁶

För det tredje, hur samhällsproblem definieras får på flera sätt politiska konsekvenser.

Hur problemet definieras - särskilt hur det beskrivs och gestaltas - har betydelse för uppfattningen om dess dignitet, dess uppmärksamhet i massmedia och därmed dess plats på politiska makthavarnas agenda där det har att konkurrera med andra problem.⁷ I linje med detta menar statsvetare som Elmer E. Schattschneider att definitionens beskrivning av ett problem också har betydelse för allmänhetens politiska mobilisering på ett sätt som inte sällan kan avgöra utgången av politiska konflikter.⁸ Till detta kan läggas att hur ett samhällsproblem definieras ofta har betydelse för uppfattningen om lämpliga lösningar, d.v.s. utformningen av den policy med vilken man avser att hantera det aktuella problemet.

Av detta följer att problemdefiniering i högsta grad också är en politisk process. *Vad* som definieras som ett samhällsproblem, men också *hur* detta problem närmare bör definieras blir inte sällan föremål för konflikt mellan olika politiska aktörer. Inte minst mot bakgrund av att definitionen av ett problem – vilken sorts problem det är frågan om, dess orsaker m.m. – får betydande politiska konsekvenser, blir det givetvis högintressant för olika aktörer att etablera just sin definition problemet. Den aktör som på detta vis lyckas tillskansa sig problemformuleringsprivilegiet formar helt enkelt den allmänna uppfattningen och förståelsen av ett specifikt samhällsproblem och får därmed ett dominerande inflytande över utformningen av den policy som för att hantera problemet.⁹ Att förstå hur politiska problem definieras är med andra ord av central betydelse för förståelsen av policyprocessen som helhet.

⁵ Björn Johnson (2010) *Kampen om sjukfrånvaron*, s. 57f

⁶ Magnus Christiansson (2004) *Säkerhetspolitisk teori*, s. 72f, s.74

Nils Andrén (2002) *Säkerhetspolitik: Analyser och tillämpningar*, s. 13

⁷ David A. Rochefort & Roger W. Cobb (1994) *The Politics of Problem Definition: Shaping the Policy Agenda*, vii

⁸ Rochefort & Cobb (1994), s. 5

⁹ Rochefort & Cobb (1994), vii, s. 8

1.1. Syfte och frågeställning

Genom att analysera, lyfta fram och jämföra hur de olika partiernas företrädare definierar säkerhetspolitiska problem i den undersökta debatten hoppas jag kunna bidra med ökad empirisk kunskap för hur politiska – i detta fall säkerhetspolitiska – problem konstrueras, en ökad förståelse för svensk säkerhetspolitik och hur policyprocessen fungerar i det som ofta betecknas som dess formuleringsfas.

Mot denna bakgrund har jag valt att formulera min frågeställning enligt följande:

1. Vad definierar företrädarna för de olika riksdagspartierna i den aktuella debatten som säkerhetspolitiska problem?
2. Hur definieras dessa säkerhetspolitiska problem?
3. Likheter och olikheter mellan de olika partierna?

2. TEORI

2.1. Säkerhetsbegreppet

Begreppet säkerhet kan närmast härledas till latinets *securitas*, vilket i det antika Rom användes som en beteckning på ett eftersträvanvärt *"tillstånd av trygghet samt frånvaro av oro och ängslan"*¹⁰, ett samhälle präglat av fred och politisk stabilitet.

Den amerikanske statsvetaren Arnold Wolfers har pekat på säkerhet som ett väl etablerat begrepp inom den politiska diskursen - och som sådant något av ett attraktivt honnörsord med positiva konnotationer - men framhöll samtidigt att *"[...] the term "security" covers a range of goals so wide that highly divergent policies can be interpreted as policies of security."*¹¹ Begreppets otydlighet, menade han, gör det möjligt att definiera en så stor mängd frågor som just säkerhetsfrågor att det i praktiken blir svårt att dra någon tydlig skiljelinje mellan säkerhetspolitik och andra politikområden. Utan vidare precisering kan helt enkelt det mesta sägas rymma en säkerhetsdimension.

Enligt Wolfers handlar säkerhet om *försvar av* det han benämner som förvärvade värden - ideella såväl som materiella tillgångar eller resurser - mot någon sorts hot. Som exempel på värden nämner han nationellt oberoende, frihet och rättvisa, internationell prestige men exakt vilka värden det är fråga om är en av de grundläggande saker de politiska beslutsfattarna bör precisera i samband med att de utformar sin säkerhetspolitiska policy.¹² Wolfers gör också en distinktion mellan objektiv respektive subjektiv säkerhet,

¹⁰ Kjell Engelbrekt (2010) "Begrepp, teori, analysinstrument", i Kjell Engelbrekt & Jan Ångström (red.) *Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen*, s. 19

¹¹ Arnold Wolfers (1953) "National Security' as an Ambiguous Symbol", *Political Science Quarterly*, Vol LXVII, Dec 1953, No 4, s. 484

¹² Wolfers (1953), s. 484, s. 489, s. 493

varvid det förra betecknar den faktiska frånvaron av reella hot mot förvärvade värden, medan det senare handlar om frånvaron av rädsla för att dessa värden på något sätt skall attackeras.¹³

Säkerhet kan, menar han, också uppfattas som en tillgång eller ett värde i sig som en aktör – t.ex. en stat – kan ha mer eller mindre av. Total säkerhet är dock en praktisk omöjlighet, varför de politiska makthavarna även bör precisera vilken nivå av säkerhet som skall anses lämplig. Detta är kopplat till hur högt man värderar just säkerhet relativt andra värden. Annorlunda uttryckt; vilken prioritet de säkerhetspolitiskt motiverade utgifterna skall ha i förhållande till andra utgiftsposter i en begränsad statsbudget. Till detta kommer att den upplevda marginalnyttan av ökade satsningar på säkerhet - i likhet med andra tillgångar - tenderar att minska ju mer säker man upplever sig vara. Den upplevda nyttan av ytterligare satsningar på säkerhet minskar helt enkelt i förhållande till de uppoffringar av andra värden som satsningarna i praktiken är förknippade med.¹⁴

Slutligen, menar Wolfers, bör även de medel med vilka man avser infria de säkerhetspolitiska målen preciseras. Mer specifikt menar han att man måste finna en lämplig kombination av vad man skulle kunna kalla för hårda respektive mjuka medel, båda med sina särskilda för- och nackdelar. *Hårda medel* - tvångs- eller maktmedel, i praktiken ofta militära - handlar om tillräcklig kapacitet att avskräcka ett angrepp och i värsta fall kunna avvisa ett sådant om det skulle inträffa. Alltför stora satsningar kan dock motverka sitt eget syfte då det riskerar att utlösa det s.k. *säkerhetsdilemmat*, d.v.s. att de ökade satsningarna på militär kapacitet av andra stater uppfattas som förberedelse till aggression och föranleder motåtgärder i form av upprustning, eller, i värsta fall, ett anfall i preventivt syfte. *Mjuka medel* - i praktiken oftast diplomatiska - handlar om att med olika åtgärder bygga förtroende och på så vis undanröja en tänkbar aggressors vilja till fientligt agerande. Även denna typ av medel har dock sina nackdelar. Under vissa omständigheter kan en alltför tillmötesgående hållning uppfattas som undfallenhet, eller rent av svaghet, och snarare uppmuntra en aktör till aggression, eftersom kostnaderna därför helt enkelt bedöms som låga.¹⁵

Den internationella säkerhetsordning som uppstod i samband med Berlinmurens fall och det kalla krigets slut har bidragit till betydande nytänkande kring begreppet säkerhet och säkerhetspolitisk problematik. Från ett tidigare ganska ensidigt fokus på väpnade hot mot statens säkerhet - dess suveränitet, oberoende och territoriella integritet - har säkerhetspolitiskt verksamma forskare och praktiker vidgat perspektiven till att inkludera fler aktörer, fler referensobjekt - d.v.s. det som skall skyddas - och fler typer av hot.¹⁶

¹³ Wolfers (1953), s. 485

¹⁴ Wolfers (1953), s. 484, s. 487, s. 494

¹⁵ Wolfers (1953), s. 490, s. 494ff

¹⁶ Magnus Christiansson (2004), s.72f, s.76

David A. Baldwin är en forskare som anammat detta nytänkande. Baldwin pekar i mycket på samma aspekter som Wolfers, men kompletterar dennes resonemang på ett sätt som återspeglar ett vidare säkerhetsbegrepp. Konkret formulerar han sju analytiska frågor.¹⁷

Säkerhet för vem eller vad? För Baldwin – till skillnad från Wolfers - är det ingen självklarhet att just staten är det naturliga referensobjektet. Vad som i något avseende skall skyddas är mer en öppen fråga, en fråga som dock bör besvaras, helst så precist som möjligt. *"For purposes of specifying the concept of security, a wide range of answers to the question 'Security for whom?' is acceptable: the individual (some, most, or all individuals), the state (some, most or all states), the international system (some, most, or all international systems), etc."*¹⁸

Säkerhet för vilka värden? Behovet att precisera vilka värden som skall skyddas är en konsekvens av den förra frågan. Om staten inte är det enda självklara referensobjektet, så måste inte heller dess suveränitet, oberoende och territoriella integritet vara de värden som skall skyddas. Frågan är vilka?¹⁹

Från vilka hot? Säkerhetspolitiska hot förknippas traditionellt med aggressioner – ofta militärt våld – från andra stater. Baldwin poängterar dock att hot kan uppträda i en mängd olika skepnader. En rationell säkerhetspolitisk policy bör därför inte bara precisera vad som skall skyddas – det som ovan benämnts som referensobjekt och värden – utan även mot vilken typ av hot man avser att skydda sig.²⁰

Med vilka medel? Val och specificering av lämpliga säkerhetspolitiska medel är givetvis intimt förknippade med vilken typ av hot man urskiljer. Baldwin konstaterar dock att *"Like wealth, the goal of security can be pursued by a wide variety of means."*²¹

Hur mycket säkerhet? Denna fråga knyter an till Wolfers resonemang om behovet att precisera vilken säkerhetsnivå som skall anses som rimlig, en problematik som – viket tidigare nämnts - har sin upprinnelse i att fullständig eller total säkerhet i praktiken är omöjlig att uppnå.²²

Till vilken kostnad? Ju mer säkerhet man eftersträvar, desto högre blir följaktligen också de säkerhetspolitiskt relaterade utgifterna, och i en begränsad statsbudget konkurrerar dessa utgifter med andra utgiftsposter. Det handlar här inte bara om vilken prislapp man är beredd att sätta på säkerhet, utan även det värde man tillmäter säkerhet, vilket återspeglas i hur säkerhetspolitiska utgifter prioriteras i förhållande till andra budgetområden. Baldwin urskiljer tre olika sätt att förhålla sig. Enligt det första förhållningssättet, *the prime value approach*, är säkerhetspolitiken överordnad alla andra politikområden.

¹⁷ David A. Baldwin (1997) "The Concept of Security", *Review of International Studies*, 23, s. 12-20

¹⁸ Baldwin (1997), s. 13

¹⁹ Ibid

²⁰ Baldwin (1997), s. 15

²¹ Baldwin (1997), s. 16

²² Baldwin (1997), s. 14

Säkerhet betraktas som en grundläggande förutsättning för åtnjutandet av andra värden och förverkligandet av målsättningar inom alla andra politikområden, vilket legitimerar extraordinära uppoffringar. Det andra förhållningssättet, *the core value approach*, betraktar säkerhet som ett kärnvärde, men där säkerhetspolitiken inte överordnas, utan endast utgör ett av flera andra prioriterade politikområden. Enligt det tredje förhållningssättet, *the marginal value approach*, likställs säkerhet och säkerhetspolitiken med andra politikområden. Säkerhetens pris ses i termer av uppoffringar av andra värden i form av bortprioriterade målsättningar inom andra politikområden. Det upplevda värdet av säkerhet betraktas inte heller som konstant utan bundet av den aktuella kontexten och underkastad principen om minskande marginalnytta, d.v.s. ju mer säker man upplever sig vara i den aktuella situationen, desto mindre benägen blir man att bära de kostnader i form av uppoffringar av andra värden som följer av ytterligare satsningar på ökad säkerhet.²³

Vilket tidsperspektiv? Behovet av att precisera tidsperspektiv kommer sig av att det som på lång sikt vore den mest rationella säkerhetspolitiska policyn inte nödvändigtvis måste vara den mest rationella policyn på kort sikt. *"In the short run, a high fence a fierce dog, and a big gun may be useful ways to protect oneself from the neighbours. But in the long run, it may be preferable to befriend them."*²⁴

Barry Buzan och Ole Wæver är två inflytelserika företrädare för den s.k. Köpenhamnskolan som ofta tillmäts stor betydelse för en vidgning av säkerhetsbegreppet. Enligt Buzan - och övriga inom skolbildningen – handlar säkerhet i grunden om överlevnad. Hoten är dock många och skiftande till sin karaktär och de riktar sig mot olika delar av samhället. Buzan talar om *de fem sektorerna*: den *militära*, den *politiska*, den *sambälleliga*, den *ekonomiska* och den *ekologiska*. Varje sektor har sina referensobjekt - det som måste överleva - och därmed förknippade värden som i något avseende måste skyddas.²⁵

Inom den *militära sektorn* är det i regel staten som är referensobjekt och dess suveränitet, oberoende och territoriella integritet de värden som skall försvaras. De hot som står i fokus består av någon form av väpnat angrepp och säkerhetsbedömningar utgår i regel från uppfattningen om tänkbara fienders militära kapacitet och deras benägenhet använda sig av denna typ av maktmedel. Inom den *politiska sektorn* är det fråga om det politiska systemet, dess funktion och stabilitet. Referensobjektet är ofta staten i form av vitala politiska och administrativa institutioner och därmed förknippade värden, t.ex. rättsstatens principer eller den parlamentariska demokratin. Det kan också röra sig om statsbärande ideologier, såsom en fundamentalistisk uttolkning av shiitisk islam i Iran, eller marxist-leninismen i Sovjetunionen och det forna östblockets totalitära enpartistater. I vissa fall kan referensobjektet vara den internationella rättsordningen, varvid de värden som i något avseende skall försvaras blir de normer som kommer till uttryck i folkrätten, såsom staters suveräna rätt till nationellt självbestämmande och respekten för deras territoriella integritet.

²³ Baldwin (1997), s. 16, s. 18-20

²⁴ Baldwin (1997), s. 17

²⁵ Christiansson (2004), s.73

Inom den *sambällleliga sektorn* ligger intresset på sammanhållningen i samhället och skyddet av den egna gruppidentiteten. Beroende på den aktuella kontexten kan referensobjektet vara en specifik kultur, en etnisk folkgrupp, en klan eller en stam. Exempel på hot mot gruppidentiteten kan vara omfattande migration, eller stark yttre kulturellt inflytande som i något avseende anses ha en nedbrytande inverkan på den egna kulturens normer, värderingar, seder och bruk. Inom den *ekonomiska sektorn* handlar det om tillgången på och tillförseln av nödvändiga resurser för samhällets försörjning. På ett mer allmänt och abstrakt plan kan referensobjektet sägas vara det ekonomiska systemet - i Sveriges fall, marknadsekonomi - dess funktion och stabilitet. Mer konkret kan det, beroende på situationen, handla om en industriell bransch, eller vitala institutioner inom det finansiella systemet, t.ex. den egna valutan eller bankerna och deras kredit- och betalningssystem. Inom den *ekologiska sektorn* riktas intresset mot miljöfrågor. Referensobjektet kan sägas vara ekosystemet – det lokala, eller nationella, såväl som det globala – som måste skyddas från olika typer av miljöhot för att inte hamna i obalans, vilket på sikt anses kunna få dramatiska konsekvenser för allt liv på planeten.²⁶

Ole Wæver anlägger ett uttalat konstruktivistiskt perspektiv på säkerhet och kan därmed sägas utgå från Wolfers subjektiva definition av begreppet. I linje med detta anser han att säkerhet och vad som betraktas som säkerhetspolitiska problem - alltså hotbilder - är sociala konstruktioner som i allt väsentligt är produkter av den aktuella säkerhetspolitiska debatten.²⁷

Nyckelbegreppen i Wævers teoretiska resonemang är säkerhetspolitisering (*securitization*) och avsäkerhetspolitisering (*desecuritization*). Med säkerhetspolitisering avser Wæver en kollektiv definieringsprocess - jämför Herbert Blumer - varigenom ett fenomen kommer att betraktas som ett säkerhetspolitiskt problem. Detta sker dock inte med någon automatik. En eller flera aktörer måste genom en talakt (*speech act*) - ett uttalande i radio eller TV, ett debattinlägg i en dagstidning eller riksdagens kammare - göra ett säkerhetspolitiskt utspel (*securitization move*) i vilket någonting framställs som ett hot. Därtill krävs att den verklighetsbeskrivning utspelet ger uttryck för - den aktuella hotbilden - framstår som så tydlig och trovärdig att den vinner gehör i en så bred krets som möjligt.²⁸

En framgångsrik säkerhetspolitisering medför, enligt Wæver, att en fråga flyttas från den vanliga politiska dagordningen till den säkerhetspolitiska dagordningen, varmed ärendet ges särskild prioritering. Genom att problemet på detta vis definieras som en säkerhetsfråga blir det också lättare att legitimera ökad resurstilldelning och extraordinära åtgärder i ärendets hantering, t.ex. användning av sekretess, avsteg från gängse regelverk, utlysande av undantagstillstånd, inskränkningar av medborgerliga fri- och rättigheter, användning av militärt våld m.m. Av denna anledning kan det finnas en särskild lockelse för politiska

²⁶ Christiansson (2004), s. 76ff

²⁷ Christiansson (2004), s. 74

²⁸ Christiansson (2004), s. 74f

Ole Wæver (1995) "Securitization and Desecuritization", i Ronnie D. Lipschutz (Edit.) *On Security*, s. 55ff

aktörer att framställa problem som just säkerhetspolitiska hot. Enligt Wæver kan det vara ett manipulativt sätt att ge särskild uppmärksamhet till ett problem eller ökade resurser till en specifik fråga som för aktören framstår som särskilt angelägen. För politiska makthavare kan det därtill brukas som ett effektivt maktmedel för att ta eller bibehålla kontrollen över den egna befolkningen.²⁹

2.2. Vad är politisk problemdefiniering?

Enligt statsvetarna David A Rochefort & Roger W. Cobb handlar problemdefinition om vad vi väljer att betrakta som offentliga angelägenheter - som samhällsproblem – och hur vi tänker och talar om dessa frågor.³⁰ Mer konkret menar de att en problemdefinition har ett par specifika funktioner, nämligen att identifiera och beskriva problemet i fråga, förklara problemet genom att peka ut dess orsaker, samt utifrån detta rekommendera lämpliga lösningar, eller i alla fall metoder att hantera problemet. Till detta kommer att övertyga³¹, vilket handlar om den retoriska framställningen, dramatiseringen, eller den språkliga inramningen och gestaltningen av problemet. Det gäller på ett trovärdigt vis att peka på att något måste göras – att övertyga om problemets existens – men också att peka ut vad som bör göras – att övertyga om de lämpligaste lösningarna, inte minst genom att koppla dem till identifierade orsaker.

2.2.1. Identifiera och beskriva

Att identifiera och beskriva handlar om att ringa in vad problemet består i och vilka uttryck det tar sig. Vem eller vad är det som egentligen drabbas av problemet, samt på vilket sätt? Hur omfattande är problemet? Är det fråga om ett nytt eller gammalt problem, ett kroniskt eller tillfälligt och därmed övergående problem? Vilka är de kort- respektive långsiktiga konsekvenserna?³²

2.2.2. Förklara

Vad gäller denna aspekt pekar Rochefort och Cobb framför allt ut två olika sätt på vilket olika aktörer kan tänkas skilja sig åt i hur de definierar ett problem. Det första rör valet av analysnivå. Menar man att problemet orsakats av *enskilda aktörer* – medvetna handlingar eller ofrivilliga missgrepp m.m. – eller vill man snarare förklara problemet med hjälp av olika *strukturella faktorer*. Det andra kan härledas till att det ofta inte bara finns en utan många olika tänkbara förklaringsfaktorer, varför olika politiska aktörer inte sällan väljer att betona vissa faktorer och mer eller mindre medvetet bortser från andra.³³

²⁹ Christianson (2004), s. 74f

Wæver (1995), s. 55ff

³⁰ Rochefort & Cobb (1994), vii

³¹ Rochefort & Cobb (1994), s. 15

³² Rochefort & Cobb (1994), s. 17ff

³³ Rochefort & Cobb (1994), s. 15f

2.2.3. Rekommendera lösningar

Valet av lösningar eller utformningen av någon sorts policy att hantera ett problem har ofta – om än inte alltid – en koppling till vad som identifierats som problemets orsaker. Därutöver pekar Rochefort och Cobb på att aktörernas definitioner inte sällan skiljer sig på ett flertal punkter. Finns det över huvud taget några beprövade lösningar, eller uppfattar man kanske rent av att problemet står utom räckhåll för mänsklig påverkan? I regel föreslås trots allt någon sorts åtgärd, men ofta skiljer sig uppfattningarna mellan olika aktörer i om man med hjälp av just denna lösning på ett verksamt och effektivt sätt kan komma till rätta med problemet. Förutsatt att det finns verksamma och effektiva lösningar, så infinner sig frågan om lösningens lämplighet. Är de metoder som kan bli aktuella etiskt och moraliskt försvarbara? Slutligen återstår spørsmålet om kostnader. I vilken utsträckning är man beredd att stå för utgiftsökningar om lösningen av det aktuella problemet så kräver? Är man beredd till skattehöjningar för att finansiera dessa ökade utgifter, eller vill man hellre omprioritera utgifterna inom ramen för rådande budget, vilket i praktiken innebär uppoffringar på andra områden?³⁴

2.3. Framing

Vad som nämnts om politisk problemdefiniering har mycket gemensamt med den teoretiska diskurs som vuxit fram kring de engelska begreppen *frame* (ram) och *framing* (inramning). Denna diskurs kan härledas till den kanadensisk-amerikanske sociologen Erving Goffman som bland mycket annat intresserade sig för de mentala processer varigenom vi som individer skapar oss en uppfattning om vår omvärld. För Goffman är *frame* en kognitiv tolkningsram som ordnar våra intryck och erfarenheter på ett sätt som förenklar en komplex verklighet och gör den förståndsmässigt gripbar. På detta vis skapas sammanhang och mening och en förståelse av verkligheten som vägleder vårt handlande.³⁵

Med *framing* avses olika politiska aktörers – partier, intresseorganisationer, aktivister m.m. – medvetna och aktiva skapande av denna typ av kognitiva tolkningsramar. Konkret handlar det om hur de språkligt ramar in och gestaltar politiska problem och i kamp med andra aktörer strävar efter att etablera en förståelse av vad det aktuella problemet ”egentligen” handlar om, en förståelse som givetvis helst bör ligga i linje med den egna ståndpunkten. De amerikanska sociologerna Robert D. Benford och David A. Snow – som själva använder sig av termen *collectiv action frames* – beskriver det hela som en meningsskapandets politik och betonar i sammanhanget betydelsen av problemets språkliga inramning för att vinna, övertyga och mobilisera anhängare för den egna saken samt retoriskt avvärja meningsmotståndare.³⁶ Benford och Snow urskiljer tre olika typer av *collectiv action frames*, var och en med sina specifika funktioner. Den första av dessa, *diagnostic framing*, handlar om att identifiera ett problem genom att synliggöra någon sorts

³⁴ Rochefort & Cobb (1994), s. 24ff

³⁵ Erving Goffman (1974) *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*, s. 21ff

³⁶ Robert D. Benford & David A. Snow (2000) ”Framing Process and Social Movements: An Overview and Assessment”, *Annual Review - Sociology*, 26, s. 614

missförhållanden. Därutöver gäller det att peka ut vad som orsakat problemet.³⁷ Den andra kallar de för *prognostic framing*. Denna kretsar kring lösningar, eller hur man på ett lämpligt sätt skall hantera det identifierade problemet, och har ofta - dock inte alltid - en koppling till det man uppfattar som orsaker.³⁸ Den tredje, *motivational framing*, rör den mer eller mindre dramatiserade beskrivningen av det aktuella problemet och tillhandahåller en anledning att agera. Eller som de själva uttrycker det "[it] provides "a call to arms" or rationale for engaging in ameliorative collective action, including the construction of appropriate vocabularies of motive."³⁹ Det kan handla om hur angeläget – utifrån någon sorts moraliska kriterier – det är att lösa problemet, t.ex. beskrivningar av problemets omfattning, hur allvarlig eller akut situationen är, användning av beteckningar som kris m.m.⁴⁰

3. METOD

3.1. Kvalitativ textanalys

Den typ av undersökning jag har för avsikt att genomföra går under många benämningar. Vanligast är förmodligen *kvalitativ textanalys*. Oavsett vilken term man väljer handlar det om att, genom noggrann läsning tolka och lyfta fram det väsentliga innehållet i ett givet textmaterial. Vad som skall anses väsentligt beror i sin tur på frågeställningen och det aktuella forskningsproblemet. Peter Esaiasson m.fl. gör i detta sammanhang åtskillnad mellan *beskrivande systematiserande* analyser och *kritiskt granskande* analyser.⁴¹ Som framgått av syftet tillhör min undersökning den förra varianten av analyser. Uppgiften blir att överblicka tankestrukturen i partiföreträdarnas resonemang, bryta ner och granska de utspel och påståenden som görs i debattinläggen och sammanställa dessa på ett sätt som klargör deras säkerhetspolitiska problemdefinieringar. Undersökningen kommer således inte omfatta någon kritisk prövning av sanningshalten eller den logiska bärigheten i partiföreträdarnas argumentering.

Eftersom kvalitativa undersökningar till stora delar baserar sig på tolkning, finns alltid en risk för vad som i methodsammanhang brukar benämnas bristande intersubjektivitet. Med detta menas att forskningsresultatet blir alltför beroende av den person som genomför undersökningen, vilket då gör det svårt eller i värsta fall omöjligt att bedöma den vetenskapligt. En starkt bidragande orsak till bristande intersubjektivitet finner man inte sällan i det aktuella källmaterialet. Om detta är otydligt och svårtolkat, ökar givetvis risken. Det borde t.ex. vara en betydligt svårare uppgift att komma tillrätta med innebörden i en hållristning från bronsåldern än att tolka skriftliga källor från vår egen samtid. Även samtida skriftliga källor kan dock innehålla åtskilliga fallgropar som då gör dem besvärliga att tolka. När man som jag skall undersöka en politisk riksdagsdebatt, är det t.ex. fullt tänkbart att somliga anföranden rymmer medvetet

³⁷ Bedford & Snow (2000), s. 615

³⁸ Bedford & Snow (2000), s. 616

³⁹ Bedford & Snow (2000), s. 617

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Peter Esaiasson, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson & Lena Wängnerud (2003) *Metodpraktikan: Konsten att studera sambälle, individ och marknad*, s. 234

dunkla uttalanden. Likaså gäller det att vara uppmärksam på om vissa begrepp används på ett sätt som inte överensstämmer med vanligt språkbruk. Generellt löper positivt laddade honnörsord - t.ex. rättvisa och demokrati - risk att perverteras genom den ena eller andra politiska grupperingens försök till monopolisering, allt i syfte att fylla dessa begrepp med innehåll som bättre passar deras egna politiska preferenser och målsättningar. I denna undersökning står säkerhetsbegreppet i centrum och uppgiften kan sägas bestå i att - med utgångspunkt i frågeställningen - lyfta fram och klargöra hur debattdeltagarna resonerar kring detta begrepp.

Själva tolkningsakten är i sig en kognitiv process som inte sällan liknas vid en dialog mellan forskaren och materialet. Tolkningen sker utifrån forskarens referensram - jämför Goffman ovan - i form av dennes förförståelse av det aktuella forskningsproblemet. Denna forskarens förförståelse modereras sedan i konfrontation med materialet, varmed denne kommer till ny insikt om forskningsproblemet. Härmed fördjupas forskarens förförståelse om problemet, antingen genom att förförståelsen bekräftas, alternativt revideras eller helt förkastas. Genom tolkningsakten sker alltså en växelverkan mellan forskarens förståelse av problemet i dess helhet samt hans eller hennes successivt ökade förståelse av dess enskilda detaljer.⁴²

Tolkningsakten är alltså en subjektiv verksamhet, men därmed inte sagt att det nödvändigtvis måste vara en rent godtycklig verksamhet. Det är fullt möjligt att reducera risken för bristande intersubjektivitet. För många forskare fungerar teorier inom det aktuella problemfältet som en naturlig utgångspunkt för tolkningsarbetet. Genom att öppet redovisa de teorier som används, redovisas också forskarens huvudsakliga förförståelse av det vetenskapliga problemet. Teorin fungerar därmed som en gemensam förståelsehorisont, eller - för att återknyta till Goffman - som en kognitiv tolkningsram, vilket kan underlätta för en granskare av undersökningen att påvisa eventuella brister i forskarens tolkningsarbete. Det finns dock risker med att arbeta på detta sätt. En ligger i att forskaren kan falla för frestelsen att endast redovisa de resultat som bekräftar den använda teorin. En annan att teorin är dåligt underbyggd, varigenom forskaren löper risk att förbise viktiga aspekter av det undersökta fenomenet som inte omfattas av teorin.⁴³

3.2. Material

När en forskare skall göra en undersökning gäller det för honom eller henne att finna lämpligt material i förhållande till den aktuella problemställningen. Av rent praktiska skäl kan det många gånger vara svårt att undersöka allt material av intresse, varför forskaren blir tvungen att göra ett urval. För den som intresserar sig för policyanalys och vill göra en undersökning av säkerhetspolitisk problemdefiniering kan man tänka sig en mängd olika typer av material, t.ex. debattartiklar, motioner, offentliga utredningar m.m. För min undersökning har jag valt att avgränsa mitt material till riksdagsprotokollet. Mer precist till en debatt, vars ämnesspecifika tema var just säkerhetspolitik - protokoll 2014/15:50, 1§ *Aktuell debatt om det*

⁴² Per-Johan Ödman (1994) *Tolkning, förståelse, vetande: hermeneutik i teori och praktik*, s. 77ff

⁴³ Ödman (1994), s. 49f, s.99f

säkerhetspolitiska läget i närområdet - som avhölls 22 januari 2015, vilket när detta skrivs också var senaste gången en sådan debatt avhölls i riksdagens kammare.

Med ett snävt urval, vilket det här är fråga om, löper man å ena sidan en risk att försumma många intressanta aspekter av det fenomen man vill undersöka. Ett snävt material är å andra sidan inte bara mer lätthanterligt, görs urvalet med omsorg, kan forskaren med större sannolikhet förvissa sig om att de aspekter som faktiskt förekommer i materialet också utgör centrala aspekter av det undersökta fenomenet. För egen del har jag framförallt tre skäl till att min undersökning endast omfattar en analys av den nämnda debatten. *För det första* finner jag att utrymmet för denna uppsats svårligen skulle räcka till för en mer ingående undersökning av ett större material. *För det andra* gör jag bedömningen att samtliga debattdeltagare - i egenskap av sina respektive partiers talesmän i säkerhetspolitiska frågor - är centrala aktörer i policyprocessen, vars ord väger tungt sammanhanget. *För det tredje* tänker jag mig att den undersökta debattens utformning - dess ämnesspecifika rubricering - medger större frihet för deltagarna att ge uttryck för olika säkerhetspolitiska definitioner än t.ex. en utrikes- eller försvarspolitisk debatt, där det säkerhetspolitiska perspektivet begränsas av det aktuella sakpolitiska ämnesområdet.

När det gäller materialets tillförlitlighet, finner jag ingen anledning att ifrågasätta detta utifrån grundläggande källkritiska kriterier om äkthet, oberoende, närhet i tid och tendens. På dessa punkter brukar riksdagstrycket i allmänhet tillmätas en mycket hög trovärdighet. Här skall dock påpekas att jag använt mig av det s.k. snabbprotokollet, vilket finns tillgängligt via www.riksdagen.se. På denna adress görs visserligen en uttrycklig reservation för att där kan finnas mindre felaktigheter, men sådana är i regel sällsynta. Därutöver har jag också använt en filmupptagning av debatten - 1h 44 min - av den typ som regelbundet görs av riksdagskansliet och som även de görs tillgängliga via Riksdagens hemsida. Mina tolkningar av det skrivna materialet har därmed kompletterats av mina intryck av debattörernas tonfall, kroppsspråk m.m., vilket i vissa fall underlättat bedömningen av hur de betonat och framhävt sina resonemang.

Gällande materialets omfattning kan följande nämnas. Totalt rör det sig om 26 anföranden (Anf.) av något varierande längd, vilka är fördelade enligt följande: Karin Enström (m) 4 Anf., Margot Wallström (s) 4 Anf., Björn Söder (sd) 3 Anf., Jakop Dalunde (mp) 3 Anf., Kerstin Lundgren (c) 3 Anf., Hans Linde (v) 3 Anf., Allan Widman (fp) 3 Anf., Mikael Oscarsson (kd) 3 Anf.

3.3. Tillvägagångssätt

Utgångspunkten för denna undersökning kan sägas vara konstruktivistisk i det att jag - i likhet med Blumer, Spector & Kitsue och inte minst Wæver - betraktar föreställningar om vad som utgör samhällsproblem som produkter av en kollektiv definieringsprocess, formade av ständigt pågående debatt och diskussion mellan olika aktörer. Den av mig undersökta riksdagsdebatten är med andra ord en del av

den definieringsprocess som formar uppfattningen av vår tids säkerhetspolitiska problem, en kampartad process där de olika partirepresentanternas problemdefinitioner står mot varandra.

Mer konkret är föremålet för min undersökning de påståenden som görs i debatten om vad som utgör säkerhetspolitiska problem och de resonemang som förs kring dessa påstådda problem – Med Spectors & Kitsues terminologi, *Claims*. Med Wævers, *speech acts* – vilka sammantaget utgör de olika partiföreträdarnas problemdefinitioner. Med det språkbruk som ofta används i vetenskapliga metodsammanhang utgör dessa påståenden och resonemang undersökningens analysenheter. Exakt vilka påståenden och resonemang som förekommer i debatten är i mycket en öppen fråga och min undersökning kan därför till stora delar sägas ha en empiriskt induktiv ansats.

Hur har jag då gått tillväga? Till att börja med har jag läst – men också sett filmupptagningen av - debatten ett flertal gånger, för att på detta vis skapa mig en helhetsbild av vilka påståenden och resonemang som förekommer i debatten. Därefter har jag mer ingående granskat de enskilda partiföreträdarnas anföranden i syfte att skapa mig en uppfattning om tankestrukturen i deras utspel. Detta kan sägas utgöra grunden i den empiriska delen av min undersökning, vilken presenteras i refererande form med hjälp av illustrativa citat, varigenom jag strävat efter att lyfta fram huvudlinjen i de enskilda debattörernas argumentering. I detta sammanhang kan arbetet sägas ha bestått i att skilja det väsentliga från det mindre väsentliga, vilket till stora delar gjorts utifrån en bedömning av centralitet och frekvens, d.v.s. vilken roll ett specifikt tema spelar i en debattörs resonemang och hur ofta detta förekommer i dennes anföranden. I mina analyser har jag sedan sammanställt debatttagarnas påståenden och resonemang på ett sätt som klargör deras säkerhetspolitiska problemdefinieringar. Detta sker genom att jag tematiskt lyfter fram och diskuterar debattörernas påståenden och resonemang i relation till olika aspekter av säkerhetsbegreppet som behandlats i mitt teoriavsnitt. De teman som till stora delar styr den analytiska diskussionens framställning återspeglar det Rochefort & Cobb pekar ut som den politiska problemdefinitionens olika aspekter eller delfunktioner, vilket i allt väsentligt också sammanfaller med det Bedford & Snow benämner diagnostic- respektive prognostic framing. I varje delanalys behandlas så vad partiföreträdaren pekar ut som ett säkerhetspolitiskt problem, vilka förklaringar som ges till varför problemen existerar, samt vilka lösningar eller metoder som föreslås för att hantera problemen. Den aspekt av politisk problemdefinition som enligt Rochefort & Cobb har att göra med att övertyga och som Bedford & Snow benämner motivational framing, är dock en aning styvmoderligt behandlad. Denna aspekt berörs visserligen - främst indirekt genom mina kommentarer hur partiföreträdarna beskriver problemen - men någon systematisk analys av den retoriska framställningen har inte gjorts. Anledningen har att göra med bristande sakkunskap i ämnet retorik, men framförallt har jag gjort bedömningen att en sådan analys skulle bli så omfattande att den inte ryms inom ramen för denna undersökning. Det avslutande och jämförande momentet av min analys följer i allt väsentligt samma tematiska disposition som delanalyserna, men här förs istället en mer allmän diskussion, varvid jag avser att lyfta fram eventuella mönster samt peka på likheter och olikheter i de olika partiföreträdarnas säkerhetspolitiska problemdefinitioner.

4. UNDERSÖKNING

4.1. Moderaterna

4.1.1. Empiri ⁴⁴

Som företrädare för det parti som begärt den aktuella debatten inleder Karin Enström (m) ⁴⁵. Enligt henne har det säkerhetspolitiska läget på kort tid genomgått en oväntad förändring till det sämre. Omvärlden beskrivs som ”*orolig*” ⁴⁶, präglad av ”*upptrappade konflikter*” ⁴⁷, ”*ökade geopolitiska risker*” ⁴⁸ och pekar i sammanhanget på ökad militär aktivitet i närområdet samt främmande undervattensverksamhet i den svenska skärgården. I sin beskrivning av läget lyfter hon även fram den internationella terrorismen och i slutet av debatten nämns i förbigående ”*klimatförändringarnas effekter*” ⁴⁹ som säkerhetspolitiska utmaningar. Störst utrymme ges dock utvecklingen i Ryssland och hur landet under Vladimir Putins ledning slagit in på en utrikespolitisk väg som utmanar den etablerade säkerhetsordningen i Europa.

”När Ukraina valde att bejaka EU:s demokratiska modell och ett djupare handelsavtal med EU framför Vladimir Putins auktoritära och korrupta system svarade Ryssland med att annektera Krim och starta och understödja ett separatistuppror. Den ryske presidenten visade att han inte respekterar den europeiska säkerhetsordningen som gällt sedan andra världskriget. Höstens ubåtsjakt visar att spänningarna ökar både i och runt Östersjön.

Riktat vi blicken bortom vårt eget närområde har vi det långvariga kriget i Syrien och Isis härjningar i Mellanöstern. Rebellgrupper är på frammarsch i Mali, och i Kamerun och Nigeria har Boko Haram mördat och kidnappat tusentals människor. De brutala terroristattackerna i Paris för två veckor sedan utgjorde en fruktansvärd påminnelse om det hot som terrorismen utgör.” ⁵⁰

Det nya säkerhetspolitiska läget medför, enligt Enström, ökade risker för militära incidenter och konflikter i närområdet, vilket ställer krav på svensk säkerhetspolitik, främst en ökad försvarsförmåga, men också en fördjupning av Sveriges internationella samarbeten, särskilt vad gäller den ”*hårda säkerheten*”. ⁵¹

”Det vi nu ser omkring oss är att en ny normalbild har etablerats, där risken för incidenter med militära inslag och risken för militära konflikter i vårt närområde har ökat. Därför är det viktigt att Sveriges försvarsförmåga stärks [...] Det räcker dock inte att stärka vår militära förmåga. Vi behöver också utveckla och fördjupa våra samarbeten. Det behöver vi göra brett, men det behöver vi också göra i sådant som handlar om den hårda säkerheten.” ⁵²

Sverige har, menar Enström, ett ”*ansvar att bidra till internationell fred och säkerhet*” ⁵³ och just betydelsen av internationellt samarbete i säkerhetspolitiska frågor är ett återkommande tema i hennes anföranden.

Alltsedan 2002 - Göran Perssonssons (s) regering - har, menar hon, den militära alliansfriheten tonats ner till förmån för en säkerhetspolitisk linje byggd på principen att säkerhet är något som ”*byggs tillsammans med andra*”. ⁵⁴ En princip som, enligt Enström, tydligt kommer till uttryckt i den solidaritetsförklaring riksdagen antog 2009, vilken utlovar svensk hjälp - civil såväl som militär - till våra nordiska grannländer och EU:s

⁴⁴ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 1, Anf. 3, Anf. 11, Anf. 19

⁴⁵ Karin Enström (m) - Riksdagsledamot sedan 1998, vice ordförande i Utrikesutskottet, suppleant i Utrikesnämnden och EU-nämnden, ledamot i Krigsdelegationen, f.d. försvarsminister 2012-14. (Källa: www.riksdagen.se)

⁴⁶ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 1, Anf. 3

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 19

⁵⁰ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 3

⁵¹ Ibid.

⁵² Ibid.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 1, Anf. 3, Anf. 11

medlemsstater i händelse av katastrof eller väpnat angrepp.⁵⁵ Nato framhålls i sammanhanget som en central samarbetspartner. Samtidigt påpekar Enström - med hänvisning till ambassadör Tomas Bertelmans nyligen avrapporterade utredning, FB 2013:B, om Sveriges militära samarbeten - att Sverige, på ett eller annat sätt, sannolikt kommer att dras in i en eventuell militär konflikt i närområdet. Detta gör, menar Enström, att Sverige redan idag är beroende av Nato, och mot denna bakgrund föreslås så - i enlighet med Bertelmans rekommendationer - en utredning av för- och nackdelar med ett fullvärdigt Natomedlemskap.

Parallellt med vad som hittills nämnts löper också en kritik mot regeringen, en kritik som primärt kretsar kring ett par nya formuleringar i den senast framlagda regeringsförklaringen.

”Det var i regeringsförklaringen som statsministern, utan föregående överläggningar, sonderingar eller diskussioner [...] helt uppseendeväckande ändrade formuleringen i beskrivningen av vår säkerhetspolitiska linje. Man ändrade tempus från att den militära alliansfriheten har tjänat Sverige väl till att den alltjämt tjänar oss väl. Men inte nog med det, utrikesministern, det slogs också för första gången fast att Sverige inte skall söka medlemskap i Nato.”⁵⁶

Med utgångspunkt i detta ifrågasätter Enström regeringens vilja att sluta upp kring den nya säkerhetspolitiska linjen byggd på internationellt samarbete. Regeringsförklaringens formuleringar skapar, menar hon, förvirring och ger intryck av att regeringen vill återgå till kalla krigets neutralitetspolitik. Därutöver kritiserar regeringen för att bryta mot den tradition inom svensk utrikes- och säkerhetspolitik där samförstånd och breda uppgörelser över partigränserna länge betraktats som något eftersträvt. I linje med detta kritiserar det sätt regeringen ändrat nämnda formuleringar i regeringsförklaringen, men också regeringens, enligt Enström, starka motstånd att gå oppositionen till mötes och tillsätta en utredning av konsekvenserna av ett Natomedlemskap.

4.1.2. Analys

Enström talar i förhållandevis allmänna termer om en ”*orolig*”⁵⁷ omvärld, ”*upptrappade konflikter*”⁵⁸ och ”*ökade geopolitiska spänningar*”⁵⁹, likväl går det att urskilja ett par olika typer av hot. Genom att bestraffa Ukraina för dess politiska vägval med annektering av Krim och initiering av separatistuppror förbrytar sig Ryssland mot folkrättsliga konventioner gällande respekt för länders nationella suveränitet och territoriella integritet, vilket sätter den europeiska säkerhetsordningen i gungning. De hot som här är i fokus riktar sig, som jag ser det, i första hand mot det Barry Buzan kallar den politiska sektorn. Enström uppmärksammar visserligen en militär aggression, men det som hotas - referensobjekten - är inte bara Ukraina utan det internationella systemet och dess rättsordning. Till detta kommer att Enström framställer den ryska

⁵⁵ Den av riksdagen 2009 antagna *solidaritetsförklaringen* formulerades i försvarspropositionen *Ett användbart försvar* – talande nog under styckesrubriken *Säkerhet i samverkan med andra* - och motiveras där med direkt hänvisning till Sveriges ratificering av Lissabonfördraget och dess Artikel 42:7, vilken stadgar att EU:s medlemsstater har ett solidariskt ansvar för unionens säkerhet. Eftersom det hänvisas till solidaritetsförklaringen ett flertal gånger i debatten finns skäl att återge dess exakta formulering: ”*Det går inte att se militära konflikter i vårt närområde som skulle påverka endast ett land. Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat medlemsland eller nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Sverige bör därför kunna såväl ge som ta emot militärt stöd.*” (Källa: Prop. 2008/09:140, s. 9)

⁵⁶ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 11

⁵⁷ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 1, Anf. 3

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Ibid.

aggressionen som ett svar på Ukrainas val att *"bejaka EU:s demokratiska modell"*⁶⁰, vars värden attackerats av den ryske presidentens *"auktoritära och korrupta system"*.⁶¹

I Enströms skildring av läget i Östersjöregionen och Sveriges direkta närområde är det enklare att lokalisera hoten till Buzans militära sektor. I sammanhanget talas uttryckligen om att ökade risker för militära incidenter och militära konflikter blivit något av en *"ny normalbild"*⁶², vilket antyder att hon inte ser det som ett övergående problem, utan något mer bestående. Som vi sett framhålls inte bara en ökad risk för militära konflikter i närområdet, utan att Sverige troligtvis kommer dras in i en eventuell konflikt. Uppmärksammandet av den föregående höstens ubåtsjakt understryker att hotet redan i dagsläget tar sig uttryck i territoriella kränkningar.

Som framgått uppmärksammas även internationell terrorism och det väpnade våld som begås av rörelser som Isis, Boko Haram m.fl. De nyligen utförda dåden i Paris omnämns som brutala och som en *"fruktansvärd påminnelse om det hot terrorismen utgör"*.⁶³ Att terrorismen tas upp bör rimligtvis kunna tolkas som att det ses som ett angeläget problem som på ett eller annat sätt angår Sverige. Samtidigt framställs det som något avlägset, något *"bortom vårt eget närområde"*⁶⁴ som i huvudsak drabbar Mellanöstern och länder som Mali och Kamerun. Terrorismen berörs också mest i förbigående av Enström och utöver det uppenbara hotet mot människors liv och hälsa, preciseras inte mot vad denna typ av väpnat våld riktar sig. Till detta kommer att terroristbegreppet i sig är - minst sagt - omtvistat. Av denna anledning finner jag det inte helt enkelt att tillämpa Buzans sektorsmodell i detta fall. Vanligt förekommande definitioner av terrorism brukar dock betona att det handlar om någon sorts ideologiskt motiverat våld som i olika avseenden syftar till att injaga fruktan, destabilisera den rådande ordningen samt utöva utpressning på politiska makthavare.⁶⁵ Mot denna bakgrund skulle man kunna karaktärisera terrorism som en typ av hot riktat mot det Buzan kallar för den politiska sektorn. Samtliga organisationer Enström nämner i sammanhanget är också islamistiska rörelser och deras våldsaktioner bör därför kunna sägas vara ideologiskt motiverade. Något försök till att därutöver förklara denna terrorism förekommer dock inte. Ej heller presenteras något konkret förslag på hur terroristhotet bör hanteras.

Något ingående resonemang gällande orsakerna till de ökade militära spänningarna i Europa och Östersjöområdet förekommer inte heller. Det närmaste vi kommer en tänkbar förklaring är den politiska utvecklingen i Ryssland till ett alltmer auktoritärt och korrupt system som under president Putins ledning slagit in på en utrikespolitisk linje som skapar oro i omvärlden genom att utmana den rådande säkerhetsordningen.

⁶⁰ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 3

⁶¹ Ibid.

⁶² Ibid.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Om än inte ordagrant, så bygger bl.a. den svenska terroristlagstiftningen på en definition som ligger väl i linje med denna allmänna karaktärisering av terrorism, se Lag (2003:148) Om straff för terroristbrott, 2§

Gällande hanteringen av de säkerhetspolitiska problemen dominerar det jag i anslutning till Wolfers resonemang valt att kalla hårda medel. Som framgått föreslår Enström en höjning av landets militära kapacitet, dock utan att precisera vilka förmågor som skall stärkas eller hur mycket detta får tänkas kosta i form av ökade anslag. Främst framhålls annars behovet att bygga säkerhet tillsammans med andra genom internationellt samarbete, särskilt *"i sådant som handlar om den hårda säkerheten"*.⁶⁶ Detta framkommer i den starka betoningen av den s.k. solidaritetsförklaringen - som ju understryker förmågan att såväl ge och ta emot militärt stöd i förhållande till våra grannländer - men också i den kritik som riktas mot regeringen för dess betoning av den militära alliansfriheten - vilken beskrivs i termer så att den framstår som förlegad – samt regeringens explicita avståndstagande till ett Natomedlemskap, vilket framställs som en olycklig distansering till en central säkerhetspolitisk samarbetspartner. I debatten framförs inga krav på Natomedlemskap, men som vi sett driver Enström frågan om en utredning av för- och nackdelarna därmed, vilket mot bakgrund av att partiet alltsedan 2003 varit för ett medlemskap kan tolkas som ett sätt att driva utvecklingen ett steg närmare i önskad riktning.

4.2. Socialdemokraterna

4.2.1. Empiri ⁶⁷

Margot Wallström (s) ⁶⁸ beskriver den säkerhetspolitiska situationen i närområdet som mycket allvarlig. Framförallt uppmärksammas den politiska utvecklingen i Ryssland och landets agerande mot omvärlden.

"Rysslands aggression mot sina grannar, provokativa militära beteende runt Östersjön och demokratiska tillbakagång är djupt oroande." ⁶⁹

Särskild uppmärksamhet ges åt landets agerande mot Ukraina, varvid utrikesministern framhåller rysk militär närvaro på ukrainskt territorium. Inte bara på Krim, utan även i landets östra delar. Ett återkommande tema i Wallströms anföranden är också behovet att bredda den säkerhetspolitiska diskussionen till att inkludera de *"moderna bot"* ⁷⁰ som, menar hon, *"förmodligen kommer att vara de allvarligaste och största boten"*.⁷¹ I linje med detta inleder också Wallström sitt första anförande med en uppmaning till de övriga debatttagarna.

"Fru talman! Ärade ledamöter! Jag är glad över att vi ska ha en säkerhetspolitisk debatt. Låt den bli en debatt om det som är nära, som Rysslands folkrättsbrott! Låt det bli startskottet för en bredare debatt om det som kan kännas avlägset men som berör oss alla! Klimatförändringar, ojämlikhet, pandemier och cyberfrågor handlar också om säkerhet. Låt vår debatt inkludera den terrorism som dödar hänsynslöst såväl i Paris som i Nigeria och på Utøya! Låt det bli en bred debatt om moderna hot vår säkerhet som inte bara kan lösas militärt och som inte bara handlar om Nato! Men låt oss även diskutera Nato och hur vi genom samarbete skapar säkerhet i vårt närområde!" ⁷²

⁶⁶ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 3

⁶⁷ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 2, Anf. 10, Anf. 18, Anf. 26

⁶⁸ Margot Wallström (s) - Sveriges utrikesminister sedan 2014, f.d. riksdagsledamot 1979-85, biträdande civilminister 1988-91, kulturminister 1994-96, socialminister 1996-98, EU-kommissionär 1999-2010. (Källa: www.regeringen.se)

⁶⁹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 2

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 10

⁷² Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 2

Wallströms huvudsakliga budskap är annars att *"Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast."*⁷³ Kritik från Karin Enström (m) och andra företrädare för den borgerliga oppositionen gällande de ändrade formuleringarna i regeringsdeklarationen avfärdas som grundlös och omotiverad. Regeringsförklaringens starkare betoning av den militära alliansfriheten och det uttalade avståndstagandet till ett Natomedlemskap är, menar hon, inte ett uttryck för någon kursändring beträffande synen på internationellt säkerhetspolitiskt samarbete, utan endast en återspeglning av regeringspartiernas - s och mp - väl kända ståndpunkter gällande alliansfriheten, men också sakernas faktiska tillstånd.

*"Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast. I regeringsförklaringen sa statsministern att den militära alliansfriheten alltså tjänar vårt land väl. Har man sagt det i tolv år börjar man väl tycka att det är presens är det inte så?"*⁷⁴

Beträffande hur den aktuella säkerhetspolitiska situationen bör hanteras framhålls behovet av en förstärkning av det militära försvaret, vilket, menar hon, skulle skicka en viktig signal till omvärlden. Konkret föreslås en höjning av försvarsbudgeten i syfte att höja förbandens förmåga i närtid genom ökad övningsverksamhet. Främst betonas dock betydelsen av internationellt samarbete - bl.a. citeras den s.k. solidaritetsförklaringen - och som ett svar på den borgerliga kritiken om en eventuell kursändring på denna punkt, redogör Wallström för de samarbeten hon och regeringen anser *"bäst tjänar Sveriges intressen."*⁷⁵ FN, OSSE och Europarådet nämns som viktiga institutioner där Sverige *"konsekvent försvarar grundläggande principer"*.⁷⁶ Avseende konkret hantering av den ryska aggressionen mot Ukraina framhåller Wallström EU:s betydelse och värdet av den politik som hittills förts, samtidigt som hon betonar vikten av ett långsiktigt perspektiv på relationen med Ryssland.

*"När EU:s utrikesministrar möttes i måndags var vi överens om att vi ska fortsätta den samlade politik vi hittills har fört med stöd till Ukraina och med en kraftfull respons på den ryska aggressionen, inklusive sanktioner. Vi konstaterade också att det dessutom måste finnas ett långsiktigt perspektiv i vår relation till Ryssland, inte minst det ryska folket. Detta är rätt politik gentemot Ukraina och Ryssland. Det är en nödvändig politik för ett bredare europeiskt säkerhetstänkande. Det är också en politik som bidrar till framtida trygghet i vårt närområde."*⁷⁷

Sveriges partnerskap med Nato omnämns som *"ett mycket bra samarbete"*,⁷⁸ ett partnerskap som hon anser bör utvecklas. Att den senaste tidens ryska aggressioner skulle motivera en ansökan om fullvärdigt medlemskap - en uppfattning hon tillskriver de borgerliga partiernas företrädare, grundad i en *"rädsla för ryssen"*⁷⁹ - avfärdas som lätt vägande argument, samtidigt som alliansens försvarsförpliktelser och tillgång på kärnvapen framhålls som något förespråkarna av ett Natomedlemskap helst förtiger. Därutöver framhålls en fördjupning av det försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet med Finland, men även det samarbete som sker med de övriga nordiska och baltiska länderna inom ramen för bl.a. Nordefco.

Wallström riktar även kritik mot oppositionen, en kritik som i går ut på att anklagelser om en ändring av den säkerhetspolitiska linjen saknar grund, men också att de borgerliga partierna, genom att driva frågan om en Natoutredning, på ett olyckligt sätt söker strid och skapar polarisering inom ett politikområde där

⁷³ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 2, Anf. 10

⁷⁴ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 2

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf 10

det traditionellt funnits en strävan till samförstånd. Genom att driva frågan om en Natoutredning skapas, menar hon, även en osäkerhet i omvärlden om var Sverige egentligen står säkerhetspolitiskt.

4.2.2. Analys

Det som föranleder den oro Wallström betecknar som allvarlig och *"djupt oroande"*⁸⁰ tycks i första hand vara Rysslands användning av sina militära styrkor. Rysslands beteende mot sina grannländer beskrivs å ena sidan i termer av aggression, å andra sidan klassas annekteringen av Krim och det militära ingripandet i Ukraina som folkrättsbrott, som förbrytelser mot internationella rättsprinciper om respekten för enskilda länders suveränitet och territoriella integritet. I detta avseende tycks det som Wallström främst ser Rysslands agerande som ett hot mot den internationella rättsordningen, ett hot som alltså riktar sig mot Buzans politiska sektor. Om hon även anser att detta i förlängningen kan utgöra ett militärt hot mot Sverige är inte lika tydligt. För detta talar att Rysslands agerande i Ukraina omnämns som något *"nära"*.⁸¹ Vidare beskriver hon landets militära agerande i Östersjöområdet som provokativt, dock utan att precisera hur, t.ex. nämns inget om kränkningar av svenskt farvatten eller luftrum. Det senare skulle kunna tala för att hon inte ser det militära hotet som överhängande. Samtidigt tillskriver hon de borgerliga partierna en vilja att gå med i Nato på grund av *"rädsla för ryssen"*⁸², vilket kan tolkas att hon för egen del inte bedömer det militära hotet från Ryssland som allvarligare än att det kan hanteras av Sverige på egen hand. Att betrakta detta som ett utspel syftande till det Wæver kallar avsäkerhetspolitisering är förmodligen att gå för långt, däremot som ett sätt att tona ner det militära hotet från Ryssland. Åtminstone för Sveriges del.

Terrorismen berörs som ett hot, men hur eller mot vad preciseras inte mer än att det *"dödar hänsynslöst"*.⁸³ Av samma skäl som användes i analysen av Karin Enströms (m) utläggningar ligger det nära tillhands att även i detta fall klassa det som ett hot mot Buzans politiska sektor. Oklart dock om hon i första hand betraktar terrorismen som ett internationellt problem - som Sverige har ett ansvar att bidra med en lösning till - eller om hon faktiskt ser det som troligt att attentat kan riktas även mot vårt land. De exempel som används - Paris, Nigeria, Utøya - ger en indikation på varifrån hon anser terroristhotet kommer. De två första exemplen är förknippade med islamistiskt motiverad terror, medan det sista utfördes med närmast högerextremistiska förtecken. Valet att nämna just Utøya i sammanhanget skulle därför kunna vara en markering, ett demonstrativt sätt påvisa terrorismens olika ansikten.

Samtidigt talas upprepade gånger om behovet att bredda den säkerhetspolitiska diskussionen till att inkludera klimatfrågan, men också ojämlikhet, pandemier och cyberfrågor. Exakt vad som hotas eller på vilket sätt dessa fenomen utgör säkerhetspolitiska problem preciseras aldrig. Ej heller vad de beror på, eller hur de på lämpligaste sätt bör hanteras, mer än att de primärt inte kan lösas med enbart militära medel.

⁸⁰ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 2

⁸¹ Ibid.

⁸² Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 10

⁸³ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 2

Karaktäriseringen av dem som *"moderna hot"*⁸⁴ förmedlar intrycket av dem som mer relevanta att fokusera på, vilket understryks av uttalandet att de på sikt *"förmodligen kommer att vara de allvarligaste och största hoten"*.⁸⁵ Utpekandet av dessa problem som just säkerhetspolitiska hot är, för att använda Wævers terminologi, tydliga Securitization moves med syfte att säkerhetspolitiska dem. Wallströms bristfälliga beskrivning av de utpekade problemen gör det dock svårare att tillämpa Buzans sektorsmodell. Att klimatförändringarna åtminstone i något avseende anses utgöra ett hot mot den ekologiska sektorn torde dock vara uppenbart. När det gäller cyberfrågor ligger det nära tillhands att det är hot mot vital infrastruktur Wallström har i åtanke. Mot bakgrund av att praktiskt taget alla delar av det moderna samhället på ett eller annat sätt är beroende av denna infrastruktur rör det sig om potentiella hot mot såväl den ekonomiska, politiska som militära sektorn. Att en allvarlig pandemi kan ha dramatiska följdverkningar utöver drabbade människors liv och hälsa, behöver man inte stor fantasi för att inse. Likväl är det oklart vad Wallström egentligen syftar på. Gällande ojämlikhet som säkerhetspolitiskt hot är oklarheten än större.

Som berörts är Wallström fåordig i sina förklaringar till de hot hon uppmärksammar. Rysslands aggressiva uppträdande mot sina grannländer, folkrättsbrott och störande av den internationella ordningen tycks dock kopplas ihop med den politiska utvecklingen i landet, vilken beskrivs som en *"demokratisk tillbakagång"*.⁸⁶ Att problemens orsak står att finna hos landets politiska ledning antyds av hennes resonemang om betydelsen av att EU - trots införande av sanktioner - intar ett långsiktigt perspektiv i relationen till Ryssland, varvid hon understryker att detta gäller *"inte minst det ryska folket"*.⁸⁷ En nära tillhands liggande tolkning är att sanktionerna bör utformas så att de inte alienerar den ryska befolkningen i förhållande till EU, utan i första hand drabbar de skyldiga, vilket då rimligen bör vara landets politiska makthavare.

Därmed är vi inne på hur Wallström anser att de säkerhetspolitiska utmaningarna bör hanteras. Tyngdpunkten tycks ligga på det som i Wolfers anda kan nämnas som mjuka medel, men här finns också inslag av traditionella hårda maktmedel. Som exempel på det senare kan nämnas en förstärkning av försvarsmakten. Utöver intensifierad övningsverksamhet är det dock oklart vilka förmågor som avses höjas, eller med hur mycket hon anser anslagen bör ökas. Intressant i sammanhanget är att hon framhåller det som en markering till omvärlden att landet är berett att försvara sig om så skulle behövas, vilket vittnar om ett tänkande baserat på behovet av militär avskräckning. Samtidigt poängteras de militära medlens bristande relevans när det gäller att lösa de moderna säkerhetspolitiska utmaningarna - t.ex. klimatförändringarna – vilka också beskrivs som de långsiktigt allvarligaste.

⁸⁴ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 2

⁸⁵ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 10

⁸⁶ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 2

⁸⁷ Ibid.

Som framgått slår Wallström med bestämdhet fast att den militära alliansfriheten alltså tjänar landet väl, vilket dock inte utesluter ett allt mer utvecklat och nära militärt samarbete med såväl Nato som våra nordiska grannländer, särskilt Finland. En hållning som rimligtvis bör ses mot bakgrund av att Wallström även sluter upp bakom Solidaritetsförklaringens staganden om att Sverige i händelse av kris, krig och katastrof i närområdet avser att bistå våra grannländer såväl civilt som militärt, samtidigt som vi förväntar oss hjälp om något liknande skulle drabba vårt eget land.

Trots det som här nämnts om förstärkning av det militära försvaret och utveckling av Sveriges militära samarbeten är mitt samlade intryck att Wallström framförallt betonar mjuka säkerhetspolitiska verktyg som aktiv diplomati i olika internationella samarbetsfora. Som vi sett förordar Wallström att man inom FN, OSSE och Europarådet skall försvara grundläggande principer. Exakt vilka principer det är frågan om sägs inte explicit, men det ligger i sakens natur att det är ett generellt värn för folkrätten som åsyftas. Främst tycks dock Wallström betona betydelsen av gemensamt agerande inom ramen för EU-samarbetet för att hantera säkerhetspolitiska utmaningar, ett samarbete hon menar ha möjliggjort en *"kraftfull respons på den ryska aggressionen"*.⁸⁸ Beträffande konkreta åtgärder nämns endast sanktioner. Ekonomiska sanktioner kan i och för sig betecknas som ett sorts hårt tvångsmedel, om än ett förhållandevis mjukt sådant jämfört med militära aktioner.

4.3. Sverigedemokraterna

4.3.1. Empiri ⁸⁹

Björn Söder (sd) ⁹⁰ har två tydliga teman i sin framställan. Det första kretsar kring Ryssland. Sveriges säkerhetspolitiska läge beskrivs som *"högst allvarligt"*.⁹¹ Omfattande rysk militär aktivitet i närområdet, inklusive kontinuerliga kränkningar av svenskt territorium, uppges ha blivit *"den nya normalbild"*.⁹² Vidare lyfts Georgienkriget 2008, annekteringen av Krim 2014 och Rysslands inblandning i den pågående konflikten i östra Ukraina fram som exempel på att landet slagit in på en aggressiv utrikespolitisk linje.

"Sammanfattningsvis kan man säga att Ryssland på senare år uppvisat skrämmande exempel på att landet inte drar sig för att använda sina militära styrkor för att lägga sig i andra länders nationella självbestämmande och egna politiska vägval. Inte ens om det leder till krig. Man vill helt enkelt visa världen att gör man inte som Ryssland vill, då ska det kosta åtskilligt. Allt från förlorade landområden till spillda människoliv." ⁹³

Detta tillsammans med drastiska nedskärningar inom den svenska försvarsmakten - vilka tillskrivs såväl socialdemokratiska som borgerliga regeringar - har, menar Söder, gjort Sverige sårbart.

"Fru talman! Det andra ordet jag vill lyfta fram är existensförsvar. Samtidigt som Ryssland gett tydliga signaler om ökad aggressiv aktivitet i närområdet, samtidigt som den svenska försvarsmakten går ut med att vårt territorium kränks av såväl ryskt militärflyg som av främmande u-båtar har Sverige, fru talman, monterat ned sitt försvar till oigenkännlighet. Det är nu ett försvar som mest duger till att bedriva insatser mot gerillarörelser i utvecklingsländer som Afghanistan eller Mali men inte till att försvara Sverige och garantera vår existens som fri nation. [...] Det här duger inte. Sverige

⁸⁸ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 2

⁸⁹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 4, Anf. 12, Anf. 20

⁹⁰ Björn Söder (sd) - Riksdagsledamot sedan 2010, andre vice talman i Sveriges riksdag, ledamot i utrikesutskottet, suppleant i Försvarsutskottet och Justitieutskottet, ledamot i Krigsdelegationen. (Källa: www.riksdagen.se)

⁹¹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 4

⁹² Ibid.

⁹³ Ibid.

måste ha ett försvar värt namnet, ett försvar som kan stå upp mot kränkningar och ett försvar som kan garantera vår säkerhet när ingen annan gör det.”⁹⁴

Mot denna bakgrund förslås kraftigt ökade försvarsanslag - 24 mdr mer än regeringen under den aktuella budgetperioden samt 10 mdr årligen efter 2018 - i syfte att *”återupprätta Försvarsmaktens förmåga till den grad att vi kan känna oss trygga igen.”*⁹⁵ Detta är möjligt, menar Söder, eftersom partiet samtidigt avser att minska *”den extremt kostsamma asyl- och anbringinvandringen”*.⁹⁶ Konkret vill man utöka flygvapnet med 100 plan av den nya generationen JAS Gripen, samt återinföra den allmänna värnplikten. Partiet ställer sig negativt till ett svenskt medlemskap i Nato, vilket, enligt Söder, skulle tvinga landet till *”kostsamma och utsiktslösa insatser i fjärran länder”*.⁹⁷ Istället vill man utveckla det nordiska försvarssamarbetet och föreslår en formell försvarsallians med Finland, en allians med *”tydliga defensiva intentioner som bidrar till avspänning i stället för upptrappning.”*⁹⁸ och som *”minskar risken för en aggression mot våra två länder”*.⁹⁹

Det andra temat i Björn Söders anföranden är islamistisk terrorism, vilket beskrivs som ett tilltagande europeiskt fenomen. Som exempel nämns det betydande antalet döda och skadade för bombdåden i Madrid 2004 och London 2005, men också attentaten mot tidskriften Charlie Hebdo och en judisk butik i Paris. I sammanhanget framhålls att avskaffandet av inre gränskontroller till följd av Schengensamarbetet medfört fri rörlighet även för terrorister. Särskilt allvarligt ser han på personer från Sverige och övriga Europa som återvänt efter att ha stridit för islamistiska terrorgrupper runt om i världen.

”Tack vare alla unionskramare och mångkulturrivrare i denna kammare får vi dras med islamistiska terrorister som kan resa runt och planera terrordåd i EU var det än passar dem. Islamisten som valde att spränga sig själv till döds här i Stockholm 2010 var exempelvis inte bosatt i Sverige utan i Luton i Storbritannien. [...] Säkerhetspolisen har år efter år rapporterat om detta hot. Varje gång poängterar man klart och tydligt att terroristhotet inte kommer från vare sig vänster- eller högerextremister, eller från andra grupperingar för den delen. Nej, hotet kommer specifikt från radikala muslimer i Sverige och Europa som reser till Somalia, Jemen och framför allt Syrien för att strida för IS, al-Qaida och andra islamistiska terrorgrupper. Sedan återvänder de till Sverige. Man uppger till och med att man avslöjat och avbrutit flera fall av islamistisk terrorism med attentatsavsikter mot Sverige, men att det fortsätter att förkomma terroraktiviteter med Sverige som mål. Det började med några få terroresande individer, men sedan 2012 har ökningen skett explosionsartat. Hittills har minst ett hundratal individer rest från Sverige och anslutit sig till islamistiska terrorgrupper utomlands, och mörkertalet kan enligt Säpo vara över 300. Cirka hälften av dessa har redan hunnit återvända, många med nya, omfattande kontakter till internationella terrorister och en vilja och förmåga att begå blodiga terrorattentat i vårt land.”¹⁰⁰

Utifrån detta föreslås ett par åtgärder: skärpta gränskontroller och höjda straff för grova vapenbrott i syfte begränsa tillgången på vapen, utvisning av utländska medborgare med terroristkopplingar samt kriminalisering av att resa utomlands för att ansluta sig till terroriststämplade organisationer. De som trots allt väljer att åka ska nekas att återvända och - i det fall de tidigare varit utländska medborgare - få sitt svenska medborgarskap indraget.

⁹⁴ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 4

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 12

4.3.2. Analys

Hos Björn Söder (sd) finner vi två förhållandevis distinkt definierade säkerhetspolitiska hotbilder. I det första fallet rör sig problematiken tydligt inom Buzans militära sektor. Ryssland pekats utan omsvep ut som ett säkerhetspolitiskt hot, en stat som inte respekterar sina grannländers suveränitet nationella oberoende och territoriella integritet, snar till militärt våld för att driva sin vilja igenom. Märk väl att Rysslands agerande mot bl.a. Ukraina inte beskrivs i termer av folkrättsbrott, utan används som exempel på landets benägenhet att initiera väpnade konflikter och regelrätta krig. Mot denna bakgrund beskrivs Rysslands militära uppträdande i östersjöområdet som så omfattande och aggressivt att kränkningar av svenskt territorium betecknas som den *"nya normalbilden"*¹⁰¹, vilket förmedlar intrycket att detta händer mer eller mindre dagligen och förmodligen kommer fortsätta ske framöver. På detta sätt understryks att Rysslands aggressioner även riktar sig mot Sverige.

Utöver vad som nämnts att Ryssland använder sig av militär mot sina grannländer som politiskt instrument att påtvinga sin vilja framförs ingen ingående förklaring till landets aggressiva agerande. I sammanhanget förs dock ett resonemang som antyder att militära aktioner används för att demonstrera landets styrka och sätta det i respekt i omvärlden, ett sätt att bygga upp en sorts våldskapital att användas i samband med framtida tvister, påtrycknings- eller utpressningssituationer mot andra stater.

Som framgått anser Söder att Sverige är synnerligen illa förberett att möta det ryska hotet. Försvarsmaktens förmåga att hantera territoriella kränkningar och *"garantera vår existens som fri nation"*¹⁰² framställs som så bristfällig att detta framstår som ett säkerhetspolitiskt problem i sig själv. I den uttalade ambitionen att *"återupprätta Försvarsmaktens förmåga till den grad att vi kan känna oss trygga igen"*¹⁰³ görs också en direkt koppling mellan militär kapacitet och trygghet som ligger väl i linje med definitionen av säkerhet som frånvaron av oro. Användningen av termen *"existensförsvar"*¹⁰⁴ är intressant i sammanhanget, vilken betonar den betydelse som tillmäts en stark försvarsmakt som en garant för statens existens, samtidigt som den understryker att Försvarsmaktens förmåga i dagsläget är så låg att den nätt och jämt gör skäl för sitt namn, knappt existerar. Skulden för sakernas tillstånd ges såväl socialdemokratiska som borgerliga regeringars ovilja att tillgodose Försvarsmaktens resursbehov i kombination med en prioritering av internationella insatser framför det nationella försvaret av Sverige. Söder sätter också försvarsutgifter mot det han beskriver som den *"extremt kostsamma asyl- och anhöriginvandringen"*¹⁰⁵, varigenom intrycket förmedlas att det senare urholkar landets militära kapacitet och äventyrar dess säkerhet.

¹⁰¹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 4

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Ibid.

De åtgärder Söder föreslår för att hantera den militära utmaningen från Ryssland är, vilket redan berörts, att *"återupprätta Försvarsmaktens förmåga till den grad att vi kan känna oss trygga igen"*.¹⁰⁶ Genom en substantiell förstärkning av försvarsmaktens kapacitet – värnpliktens återinförande och flygvapnets utökning – skall landets *"existens som fri nation"* garanteras och territoriella kränkningar avvisas. Det är en lösning baserad på hårda medel, byggd på militär avskräckning. Som vi sett är Söder också beredd till kraftigt höjda försvarsanslag på bekostnad av andra utgiftsposter - migrationspolitiken - och i detta avseende ligger därför nära tillhands att tillskriva Söder ett säkerhetspolitiskt förhållningssätt som med Baldwins terminologi borde kunna betecknas som om inte ett prime value, så i alla fall ett core value approach. Intressant är även den föreslagna militäralliansen med Finland - presenterad som ett alternativ till Natomedlemskap – ett förslag tydligt baserat på idén om militär avskräckning. Samtidigt vittnar Söders betoning av dess *"tydligt defensiva intentioner"*¹⁰⁷ och bidrag till *"anspanning istället för upptrappning"*¹⁰⁸ i regionen om en medvetenhet om den problematik som ofta kopplas till det s.k. säkerhetsdilemmat.

Det andra hotet Söder uppmärksammar är terrorism, mer specifikt islamistiskt motiverad terrorism. Risken att denna typ av väpnat våld kan ske med andra ideologiska förtecken – som höger- och vänsterextremistisk terrorism – tonas däremot ner, vilket framstår som ett försök att avsäkerhetspolitiserat hotet från dessa grupper. Därmed understryks också hans påstående att hotet specifikt kommer från radikala muslimer i såväl Sverige som övriga Europa. Som vi sett pekar han i sammanhanget ut återvändande från s.k. terrorresor som särskilda säkerhetsrisker, som personer med både *"vilja och förmåga att begå blodiga terrorattentat i vårt land"*.¹⁰⁹ Genom uppräknandet av antalet offer - döda och skadade - för ett flertal attentat frammanas bilden av ett allvarligt och växande problem. En bild som förstärks av skildringen av fenomenet med terrorresor där inte minst resonemanget om mörkertal bidrar till en känsla av osäkerhet och misstankar om problemet som mer omfattande än vad som hittills gått att fastställa.

Exakt vad den islamistiska terrorismen riktar sig mot - vilka referensobjekt och därmed förknippade värden som hotas - är inte helt klart, mer än att den innebär en fara mot människors liv och hälsa. Dock nämns att Parisattentaten riktade sig mot en judisk butik och satirtidskriften Charlie Hebdo, vilket kan vara en fingervisning om att judar och ett för demokratin centralt värde som yttrandefriheten kan vara särskilt utsatta måltavlor. I övrigt poängterar Söder att Säpo flera gånger avvärjt attentat riktade *"mot Sverige"*¹¹⁰ och att terroraktiviteter med *"Sverige som mål"*¹¹¹ alltjämt förekommer. Formuleringarna är allmänt hållna, men i förlängningen kan man tänka sig att upprepade attacker kan underminera allmänhetens förtroende för statens förmåga att skydda sina medborgare, vilket i sin tur kan hota det

¹⁰⁶ Ibid.

¹⁰⁷ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 4

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 12

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Ibid.

politiska systemets legitimitet. Mot denna bakgrund ligger det nära tillhands att betrakta den islamistiska terrorn, såsom Söder beskriver det, som ett hot mot det Buzan benämner den politiska sektorn.

Som framgått betonar Söder att terroristhotet kommer från den islamistiska rörelsen. I detta finns också en implicit förklaring till terrorismen som primärt driven av ideologiskt-religiösa motiv. Vidare pekar han på radikaliserings och den roll som s.k. terrorresor spelar i sammanhanget. Inte minst vad gäller personers vilja, men också förmåga, att begå attentat när de återkommit till Sverige. Samtidigt talar han om islamistisk terrorism som ett internationellt fenomen, något med rötterna i utlandet som på senare tid lyckats etablera sig i landet. Skulden för detta ger han ”*mångkulturivrare*”¹¹² och ”*unionskramare*”¹¹³, varmed han tycks mena politiska förespråkare av europeiska schengensamarbetets öppna gränser och anhängare av liberal migrationspolitik.

Söders förslag på hur det islamistiska terroristhotet skall hanteras ligger i linje med uppfattningen om att problemet i grunden skulle ha utländska rötter. I huvudsak rör det sig om olika repressiva tvångsåtgärder som i Wolfers anda kan betecknas som hårda medel - t.ex. skärpta gränskontroller, indragna medborgarskap och utvisning - varigenom de som uppfattas som säkerhetsrisker skall hållas utanför landets gränser eller förpassas utom landets gränser.

4.4. Miljöpartiet

4.4.1. Empiri¹¹⁴

Ett återkommande tema hos Jakob Dalunde (mp)¹¹⁵ är att säkerhetspolitiken bör sträva efter en fredligare värld och på olika sätt garantera vissa högt hållna värden, vilket tydligt framkommer redan i inledningen.

”Fru talman! Utgångspunkten för Miljöpartiets säkerhetspolitik är att skapa en fredligare och säkrare värld för alla, att värna människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet och vår förmåga att upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter, dels här i Sverige, dels utifrån vår bästa förmåga i övriga delar av världen.”¹¹⁶

Det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde har, enligt Dalunde, ”*försämrats*”.¹¹⁷ Han pekar på den ”*senaste tidens incidenter*”¹¹⁸ kring Östersjön, vilka beskrivs som ”*mycket bekymmersamma*”.¹¹⁹ I sammanhanget framhålls även Rysslands handlingar i Ukraina som ”*folkrättsvidriga*”.¹²⁰ Enligt Dalunde motiverar situationen en översyn av svensk försvarsförmåga, främst incidentberedskapen och förbandens övningsverksamhet. ”*Vår nationella suveränitet och territoriella integritet ska värnas*”¹²¹, menar han, men

¹¹² Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 12

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 5, Anf. 13, Anf. 21

¹¹⁵ Jakob Dalunde (mp) - Riksdagsledamot sedan 2014, ledamot i Försvarsutskottet, suppleant i Utrikesutskottet, Trafikutskottet och EU-nämnden. (Källa: www.riksdagen.se)

¹¹⁶ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 5

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ Ibid.

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ Ibid.

framhåller samtidigt att det inte föreligger någon ökad risk för militära aktioner mot Sverige. Däremot ser han en fara i att enskilda incidenter i vårt närområde kan eskalera till större konflikter. Mot denna bakgrund pläderas för att Sverige bör inta en roll som medlare och aktivt verka för avspänning.

”[...] trots den senaste tidens utveckling gör få seriösa debattörer bedömningen att det direkta militära hotet mot Sverige har ökat. Det som Miljöpartiet är oroligt för är en incident som orsakar en bredare konflikt i vårt närområde. Det är detta vi bör stärka vår beredskap för och inrikta våra insatser på att förebygga och motverka.

Sett utifrån detta perspektiv är det viktigt att vi agerar på ett sätt som bidrar till avspänning och stabilitet. Vi ska inte bidra till upptrappning, som ökar risken för konflikt eller incidenter. Därför ska den förstärkning av försvaret som regeringen nu arbetar med också kompletteras med insatser för medling diplomati och konfliktförebyggande åtgärder. [...] Det finns stora behov av att satsa mer på stöd till demokratigrupper i exempelvis Ryssland och bygga fler broar när det gäller utbyten för studenter och civilsamhälle. Vi ska vara tydliga med att vi är redo att vara en konstruktiv medlande part om man vill välja en annan – fredlig – väg ut ur detta låsta läge. [...] Det kan te sig naivt i detta läge, men vi måste ständigt arbeta för att vägen till fred alltid ska vara öppen. Det finns stora risker med att ensidigt fokusera på direkta militära hot som det enda problemet och militära instrument som den enda lösningen. Vår utgångspunkt är att det är utrikespolitiken som är den främsta försvarslinjen.”¹²²

Tilltron till diplomatins möjligheter att verka konfliktförebyggande och misstron mot militära medel återkommer i Dalundes redogörelse för partiets syn på Sveriges internationella säkerhetspolitiska samarbeten. Härvidlag ställer han sig positiv till samarbete inom FN, EU och övriga nordiska länder, särskilt Finland. Partiet accepterar fortsatt partnerskap med Nato, men tar bestämt avstånd från medlemskap i försvarsalliansen. Enligt Dalunde skulle ett medlemskap leda till en upptrappning av den redan spända situationen i närområdet, försvåra Sveriges möjligheter att självständigt driva frågor om t.ex. nedrustning och undergräva den av partiet eftersträvade rollen som en *”oberoende och konstruktiv medlande part”*¹²³ i internationell politik. Därutöver anges att man av principiella skäl inte vill ingå i *”en allians under ett kärnvapenparaply”*.¹²⁴

Ett annat återkommande tema i Dalundes anföranden är behovet att bredda perspektiven och inkludera fler frågor i den säkerhetspolitiska diskussionen. Det är dags, menar han, *”att vi släpper 1900-talets tänkande och går vidare med en moderniserad hotbild.”*¹²⁵ Ett flertal frågor pekats ut som säkerhetspolitiska utmaningar, främst av dessa den globala förändringen av klimatet.

”Fru talman! I totalförsvaret av Sverige är det också viktigt att vi breddar hotbilden. Vi måste kunna hantera en mångfald av hot, till exempel pandemier, miljöförstöring, direkta konsekvenser av den globala uppvärmningen, tekniska katastrofer, till exempel härdsmltor och cyberattacker.”¹²⁶

”Vi ska inte förminska de militära hoten mot vår säkerhet, men vi måste också vara tydliga med att långsiktigt är det enskilt största hotet mot mänsklighetens säkerhet klimatförändringarna. [...] Klimatförändringarna kommer att minska mängden tillgängliga landområden, odlingsmark och färskvatten. Det kommer att bli konflikter om dessa resurser. Detta kommer att driva fram flyktingströmmar, skapa fattigdom, oroshärdar och ojämlikhet. Det är den enskilt största utmaning som mänskligheten står inför. Jag skulle önska att vi fokuserade mer på den frågan.”¹²⁷

Dalunde går även i polemik med Allan Widman (fp), vilken i debatten framhållit kärnkraftens säkerhetspolitiska betydelse genom att den gör svensk energiförsörjning - till skillnad från många grannländers - oberoende av Ryssland. Enligt Dalunde är dock detta en chimär, eftersom en betydande del av det uran som används i svenska reaktorer importerats från just Ryssland.

¹²² Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 5

¹²³ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 5, Anf. 13

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 21

¹²⁶ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 5

¹²⁷ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 21

”Jag har två problem med ryskt uran: dels att det är uran, dels att det är ryskt. Ur ett europeiskt perspektiv vore en av de enskilt viktigaste säkerhetsåtgärderna att storsatsa på förnyelsebar energi så att vi frigör oss från beroende av den ryska energin, oavsett om det är olja, gas eller uran.”¹²⁸

4.4.2. Analys

Som framgått talar Dalunde om att lämna ”1900-talets tänkande”¹²⁹ och betydelsen av en breddad, mer ”moderniserad hotbild”.¹³⁰ I linje med detta finner vi också en mängd olika hot och säkerhetspolitiska problem i hans anföranden.

Till att börja med görs en koppling mellan fred och säkerhet, vilket ligger nära den klassiska innebörden av begreppet. Fredens bevarande anges som något av säkerhetspolitikens överordnade mål. Freden i allmän bemärkelse är med andra ord att betrakta som referensobjekt, vilket innebär att krig och väpnade konflikter indirekt pekas ut som säkerhetspolitiska problem. Samtidigt talar Dalunde i allmänna termer om värnandet av människors ”liv och hälsa”¹³¹, ”sambällets funktionalitet”¹³² och ”grundläggande värden som demokrati, rätts säkerhet och mänskliga fri- och rättigheter”.¹³³ Det rör sig dock inte om något snävt nationellt perspektiv. Den uttalade ambitionen är att arbeta för en fredligare värld och nämnda värden betraktas av allt att döma som universalistiska.

Den mer konkreta säkerhetspolitiska situationen i närområdet beskrivs som spänd och i behov att trappas ner. Ryssland pekas ut som orosstiftare genom dess ”folkrättsvidriga”¹³⁴ agerande gentemot Ukraina. Betecknandet av den ryska aggressionen som ett folkrättsbrott kan vara ett uttryck för att Dalunde i första hand ser den som ett hot mot den internationella rättsordningen och därmed mot det Buzan benämner den politiska sektorn. Några specifika kränkningar av svenskt territorium nämns inte. Däremot talar han - utan att peka ut något specifikt land - om bekymmersamma ”incidenter”¹³⁵, något som föranleder honom att betona att ”Vår nationella suveränitet och territoriella integritet ska värnas”¹³⁶, vilket rimligen bör kunna tolkas som att just dessa värden hotas genom militära kränkningar från främmande makt. I detta avseende tycks Dalunde alltså se ett hot mot det Buzan kallar den militära sektorn. Mot bakgrund av det spända läget pekar han även på risken för att eventuella incidenter kan eskalera till en ”bredare konflikt”¹³⁷ i närområdet. Hur en sådan skulle påverka Sverige framgår inte. Att det i dagsläget skulle finnas en ökad risk för militära aktioner mot landet avfärdas däremot som oseriöst, vilket bör kunna ses som ett försök tona ner och med Wævers terminologi avsäkerhetspolitiserat problemet.

¹²⁸ Ibid.

¹²⁹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 21

¹³⁰ Ibid.

¹³¹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 5

¹³² Ibid.

¹³³ Ibid.

¹³⁴ Ibid.

¹³⁵ Ibid.

¹³⁶ Ibid.

¹³⁷ Ibid.

Till de moderna hot Dalunde återkommande pekar ut märks pandemier, cyberattacker och tekniska katastrofer som härdsmltor, dock preciseras inte mot vad och på vilket sätt. I fallen pandemier och härdsmltor ligger trots allt nära tillhands att se det som hot mot människors liv och hälsa. I det senare fallet bör det även kunna ses som ett ganska uppenbart hot mot det Buzan kallar den ekologiska sektorn. Generellt kan cyberattacker sägas rikta sig mot för samhället vital infrastruktur och en eventuell attack skulle - beroende på mål - kunna riktas mot såväl den militära, politiska och ekonomiska sektorn. I sin ordväxling med Allan Widman (fp) om kärnkraften pekar Dalunde på den svenska och europeiska energiförsörjningens beroende av Ryssland - importen av uran, olja och gas - som ett säkerhetspolitiskt problem. Dalundes uttalande tyder på att problemen dels ligger i att energikällorna utgör hot mot miljön, dels i beroendeförhållandet, vilket gör våra länders ekonomier sårbara och våra regeringar lätta offer för politisk utpressning. Det senare sägs visserligen inte explicit men följer som en logisk konsekvens av hans resonemang. Här uppmärksammas, med andra ord, hot mot såväl den ekologiska, ekonomiska och politiska sektorn.

Det hot Dalunde pekar ut som allvarligast - om än på längre sikt - är klimatförändringarna, vars omfattning och dignitet understryks av att det uppges beröra hela "*mänsklighetens säkerhet*".¹³⁸ Jämfört med de andra hot han betecknar som moderna är han i detta fall mer utförlig i sin beskrivning. Primärt riktar sig klimathotet mot det Buzan benämner den ekologiska sektorn, men som vi sett framhåller Dalunde att förändringarnas konsekvenser ger upphov till problem även inom andra sektorer. Den rubbade ekologiska balansen leder till brist på livsnödvändiga resurser som vatten och odlingsbar jord - den ekonomiska - vilket ger upphov till kamp och konflikt om dessa resurser - den militära - som i sin tur uppger ge upphov till fattigdom, ojämlikhet och flyktingströmmar. Exakt i vilket avseende de senare problemen också utgör säkerhetspolitiska hot preciseras dock inte.

Med få undantag tillhandahåller Dalunde inte några förklaringar till de många fenomen han utpekar som säkerhetspolitiska problem. De förklaringar som trots allt ges sker mer indirekt och i förbigående. Intressant i sammanhanget är hans resonemang kring klimatförändringarna, vilka inte bara pekas ut som det största säkerhetspolitiska hotet i sig, utan även förutspås ge upphov till ett flertal andra säkerhetspolitiska problem, inte minst väpnade konflikter som en följd av tilltagande brist på livsnödvändiga resurser. Hur han ser på vad som orsakat en del av problemen antyds dock i hans resonemang om hur de lämpligast bör hanteras.

Dalundes resonemang om lösningar handlar - ironiskt nog - nästan uteslutande om säkerhetspolitiska problem han själv förpassat till det förra århundradets tänkande, om hur man lämpligen hanterat hotet från väpnade konflikter. I detta sammanhang finns ett tydligt avståndstagande till militära medel. Läget i närområdet motiverar en viss förstärkning av landets militära förmåga - främst en höjning av

¹³⁸ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 21

incidentberedskapen - i syfte att hantera territoriella kränkningar. I övrigt varnas för *"ensidigt fokus på direkta militära hot och militära instrument som enda lösningen"*.¹³⁹ Sättet att resonera kring riskerna härmed påminner om den logik som präglar det s.k. säkerhetsdilemmat. Detta kommer bl.a. till uttryck i avståndstagandet till ett Natomedlemskap som, enligt Dalunde, skulle bidra till en upptrappning av den redan spända säkerhetspolitiska situationen i närområdet. Hans sätt att resonera kan också indikera att han inte ser Ryssland som ensamt skyldig till det rådande läget. Avståndstagandet till säkerhet baserad på militär avskräckning kan även anas i det principiellt grundade argumentet mot ett Natomedlemskap: att alliansen har tillgång till kärnvapen, ett vapensystem vars huvudsakliga strategiska värde ligger i att det *kan* komma att användas med förödande konsekvenser, d.v.s. på avskräckning.

I stället är det tydligt att Dalunde förordar det som i Wolfers anda kan kallas mjuka säkerhetspolitiska medel. Utrikespolitiken framhålls som *"den främsta försvarslinjen"*.¹⁴⁰ Sverige bör aktivt arbeta för internationell nedrustning och spela rollen som *"oberoende och konstruktivt medlande part"*¹⁴¹, en roll han menar vara oförenlig med ett Natomedlemskap. Freden skall säkras på diplomatisk väg genom olika typer av konfliktförebyggande och förtroendeskapande åtgärder. Alltifrån samarbete på toppnivå i internationella fora som FN och EU till studentutbyten och stöd till ryska demokratigrupper. Värnandet om demokratiska värden och dess utbredning ligger, som tidigare nämnts, helt i linje med partiets överordnade säkerhetspolitiska mål, men den uttalade ambitionen att främja dem i just Ryssland kan också vara ett uttryck för att han ser bristen på demokrati som en bidragande orsak till landets aggressiva utrikespolitik.

Som tidigare nämnts är Dalunde fåordig beträffande lösningar till de flesta säkerhetspolitiska problem han pekar ut som moderna. Undantaget är de problem som kopplas till den svenska kärnkraftens – och europeiska energisektorns – beroende av Ryssland. Lösningen, en storsatsning på utveckling av förnyelsebara energikällor, framhålls rent av som *"en av de enskilt viktigaste säkerhetsåtgärderna"*¹⁴² Sverige och övriga europeiska länder kan göra.

4.5. Centerpartiet

4.5.1. Empiri ¹⁴³

Enligt Kerstin Lundgren (c)¹⁴⁴ innebar krigets slut en ny europeisk säkerhetsordning. En ordning byggd på internationellt samarbete präglad av öppenhet och förtroende och där den internationella rätten varit en självklar grund. Strävan, menar hon, har varit att bygga säkerhet tillsammans med andra länder,

¹³⁹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 5

¹⁴⁰ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 5

¹⁴¹ Ibid.

¹⁴² Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 21

¹⁴³ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 6, Anf. 14, Anf. 22

¹⁴⁴ Kerstin Lundgren (c) - Riksdagsledamot sedan 2002, ledamot i Utrikesutskottet, suppleant i Försvarsutskottet, EU-nämnden och Europarådets svenska delegation. (Källa: www.riksdagen.se)

inte minst genom EU – vilken omnämns som en ”*politisk allians*”¹⁴⁵ byggd på ömsesidig solidaritet – men också samarbetsorgan som Europarådet och OSSE. I arbetet att bygga säkerhet tillsammans med andra tillskrivs även Nato central betydelse.

”Fru talman! För 25 år sedan upplevde vi den europeiska våren, hur Berlinmuren föll, hur nya länder såg världens ljus, hur öst och väst förenades. Hoppet grodde om en ny verklighet på vår kontinent.

Vi byggde ett nytt Europa, trodde vi, där ensam inte är stark, där vi tillsammans med andra bygger en bättre värld, inkluderande naturligtvis en värld i säkerhet. [...] Den internationella rätten är för oss en självklar grund för arbetet med att bygga säkerhet. Vi har därför en utgångspunkt i FN och FN-stadgan. Vi har en utgångspunkt också i våra europeiska samarbeten, som vi byggt på andra världskrigets erfarenhet. Det må vara Europarådet, OSSE eller de gemensamma säkerhetsarrangemang som följt i Helsingforsöverenskommelsens spår.

Idag är vi medlemmar i Europeiska unionen. Det är en politisk allians, en allians där solidaritetsklausulen innebär att det inte bara är Finlands sak som är vår utan också Baltikum, Polens och de andra medlemsländernas.

Vi bygger samarbete tillsammans med andra i Norden, men vi bygger också samarbete tillsammans med Nato, där den transatlantiska länken är vital för vår säkerhetsmodell. Våra europeiska säkerhetsöverenskommelser har verkligen baserats på att försöka bygga tillit och förtroende genom öppenhet och transparens i de olika avtal vi kommit överens om.”¹⁴⁶

Denna ordning, menar Lundgren, utmanas i dagsläget av Ryssland, vars ledning slagit in på en konfrontativ linje och - genom att bryta ingångna överenskommelser och sitt respektlösa handlande mot sina grannländer - valt att gå sin egen väg.

”[...] vi ser på Ryssland och den osäkerhet som sprids genom det nya agerande Ryssland visat. De har de facto brutit upp från de överenskommelser som de iklätt sig genom egna beslut. De må vara Helsingforsöverenskommelsen, mänskliga rättigheter, OSSE, rätten för varje stat att ha sina territoriella gränser skyddade, att inte använda maktmedel av olika slag, att få välja sin egen väg handelspolitiskt och militärt eller olika unioner. Vi har sett att man bryter mot detta, och vi har hört att man söker en mycket smalare säkerhetspolitisk doktrin.”¹⁴⁷

”Vi har sett Rysslands agerande i Armenien, Georgien och Ukraina och annekteringen av Krim, och vi har sett deras agerande visavi Baltikum och i deras egen miljö, samt i OSSE, Europarådet. Det är en ny verklighet.”¹⁴⁸

Denna nya verklighet innebär en utmaning för svensk säkerhetspolitik. Enligt Lundgren är ”*Rysslands agerande mot våra grannar är ett agerande mot oss.*”¹⁴⁹, vilket kopplas ihop med Sveriges uttalade säkerhetspolitiska solidaritetsambitioner. Vidare hänvisas till ambassadör Tomas Bertelmans nyligen avrapporterade utredning - Fö 2013:B - som, enligt Lundgren, blottlagt luckor i svensk säkerhetspolitik vad gäller Sveriges försvarspolitiska samarbeten. Mot denna bakgrund, menar hon, finns skäl att förbehållslöst utreda för- respektive nackdelar med ett eventuellt medlemskap i Nato.

”Centerpartiet landar inte i att Nato är svaret på alla frågor. Det har vi inte sagt. Däremot tycker vi att det är viktigt att frågan utreds. Vi vill förstärka det militära försvaret här hemma, ingen tvekan. Men, fru talman, är det verkligen säkert att det som tjänat oss väl historiskt tjänar oss väl i en ny verklighet?”¹⁵⁰

Vidare riktas återkommande kritik mot den rödgröna regeringen och dess företrädare, vilka, enligt Lundgren, på ett olyckligt sätt söker konfrontation inom säkerhetspolitiken där tydlighet mot omvärlden tillmätts ett högt värde och där traditionen därför varit att söka breda parlamentariska överenskommelser i viktigare beslut. Mer specifikt vänder sig Lundgren mot regeringsförklaringens omformulering gällande den svenska alliansfriheten och det uttalade avståndstagandet till ett Natomedlemskap, vilket, enligt henne, inneburit att regeringen – utan föregående samtal med oppositionens partier – i praktiken ändrat landets

¹⁴⁵ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 6

¹⁴⁶ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 6

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 14

¹⁴⁹ Ibid.

¹⁵⁰ Ibid.

säkerhetspolitiska doktrin. Därutöver vänder hon sig mot regeringspartiernas ovilja att ens överväga en utredning om ett eventuellt Natomedlemskap.

4.5.2. Analys

Det problem som dominerar Lundgrens anföranden är hotet mot den europeiska säkerhetsordningen som hon menar, alltsedan kalla krigets slut, byggt på ett öppet och förtroendefullt internationellt samarbete i olika fora - inte minst EU, Europarådet och OSSE - där den internationella rätten - manifesterad i FN-stadgan och andra konventioner - utgjort ett självklart fundament. Hotet kommer från Ryssland som bryter ingångna överenskommelser och genom sitt agerande mot sina grannländer visat att de inte respekterar grundläggande principer om territoriell integritet och nationellt självbestämmande. I detta avseende riktar sig hotet mot det Buzan benämner den politiska sektorn.

Samtidigt framhålls att Sverige genom vårt medlemskap i EU - som uttryckligen beskrivs som en *"politisk allians"*¹⁵¹ - har ett solidariskt ansvar också för övriga medlemsländers säkerhet, varför *"Rysslands agerande mot våra grannländer också är ett agerande mot oss"*.¹⁵² Exakt hur långt Lundgrens solidaritet sträcker sig, framgår inte, men uttalandet ligger trots allt i linje med den av riksdagen antagna solidaritetsförklaringen, vilken - som tidigare nämnts - föreskriver både civilt och militärt stöd till våra grannländer i händelse av en konflikt. I förlängningen av denna tydligt uttalade solidaritet med våra grannländer följer att eventuella angrepp på dem innebär en uppenbar risk att Sverige dras in i en militär konflikt. Med andra ord finns här också ett indirekt hot mot det Buzan nämner den militära sektorn.

Lundgren uppmärksammar även terrorism som ett säkerhetspolitiskt hot. Hon för inget resonemang därom, utan nämner det endast i förbigående, varvid hon med hänvisning till Anders Behring Breivik poängterar att denna typ av väpnat våld kan ha *"olika ansikten"*.¹⁵³ Här kan man, som jag ser det, ana en underförstådd uppfattning av terrorism som något ideologiskt motiverat, varför jag finner det närmast till hands att klassa det som ett hot mot Buzans politiska sektor.

Någon ingående förklaring till varför Ryssland utmanar den europeiska säkerhetsordningen ger inte Lundgren. Hon konstaterar endast att den ryska ledningen under Vladimir Putin valt att göra det.

Hos Lundgren är det tydligt att säkerhet idealt sätt byggs tillsammans med andra länder. Genom internationellt samarbete i olika former - FN, EU, Europarådet och OSSE - skapas förtroendefulla relationer och agerandet i det internationella samfundet regleras genom den internationella rättens olika konventioner och traktat, d.v.s. med det som i Wolfers anda kan kallas för mjuka säkerhetspolitiska medel.

¹⁵¹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 6

¹⁵² Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 14

¹⁵³ Ibid.

Det är också så hon beskriver ambitionerna bakom arbetet på den säkerhetsordning man försökt bygga upp i Europa efter det kalla kriget. I fallet Ryssland har dock dessa metoder kommit till korta och den säkerhetspolitiska situation som nu uppstått betecknar hon återkommande som *"en ny verklighet"*¹⁵⁴, vilket förmedlar intrycket av en dramatisk förändring till det sämre.

Mot bakgrund av den ändrade situationen finner hon det berättigat att stärka landets militära försvar - oklart hur mycket eller med vilka förmågor – men framförallt är hon beredd att ompröva den militära alliansfriheten och förutsättningslöst utreda konsekvenserna av ett eventuellt Natomedlemskap. Eller som hon själv uttrycker det, om *"det som tjänat oss väl historiskt tjänar oss väl i en ny verklighet?"*¹⁵⁵ Oavsett vad en framtida utredning landar i för slutsatser, så framhåller Lundgren betydelsen av fortsatt militärt Natosamarbete. Som vi sett framhålls också *"den transatlantiska länken"*¹⁵⁶ - d.v.s. det bilaterala samarbetet med USA - vara *"vital för vår säkerhetsmodell"*¹⁵⁷. Här finns en orientering mot att hantera den aktuella säkerhetspolitiska utmaningen från Ryssland med internationellt samarbete gällande användningen av de hårda säkerhetspolitiska medlen. Denna orientering återspeglas också i den kritik som riktas mot regeringen för dess starka betoning av alliansfriheten och uttryckliga avståndstagande till ett eventuellt Natomedlemskap.

4.6. Vänsterpartiet

4.6.1. Empiri ¹⁵⁸

Gällande det säkerhetspolitiska läget i närområdet tycker sig Hans Linde (v)¹⁵⁹ *"se konturerna av en ny järnridå som sänker sig över Europa"*¹⁶⁰ och pekar på tilltagande motsättningar, konfrontation och militär upprustning. Vidare uppmärksammar Linde den gångna höstens undervattensverksamhet i Stockholms skärgård, vilka beskrivs som *"allvarliga kränkningar av Sveriges territorium"*¹⁶¹. Mot denna bakgrund säger han sig vara mot fortsatta nedskärningar av försvarsmakten, eftersom detta skulle undergräva förmågan att *"upprätthålla kontrollen över vårt eget territorium."*¹⁶², vilket i sin tur skulle äventyra den militära *"alliansfrihetens trovärdighet och göra det så mycket svårare att förhindra ett svenskt Natomedlemskap."*¹⁶³ Linde beskriver Rysslands annektering av Krim och handlande mot Ukraina som flagranta folkrättsbrott och framhåller Sveriges intresse att agera för att respekten för folkrätten upprätthålls.

"Vi ser hur folkrätten undergrävs i Europa genom Rysslands agerande. Rysslands annektering av Krim och agerande strider tydligt mot folkrätten. För detta finns det inga ursäkter eller förmildrande omständigheter. Folkrätten utgör ett fundament för Sveriges säkerhet. Börjar folkrätten att urholkas försvåras våra möjligheter att värna Sveriges territorium och vår egen säkerhet. Sverige måste därför vara en konsekvent försvarare av folkrätten – oavsett var folkrätten kränks,

¹⁵⁴ Ibid.

¹⁵⁵ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 14

¹⁵⁶ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 6

¹⁵⁷ Ibid.

¹⁵⁸ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 7, Anf. 15, Anf. 23

¹⁵⁹ Hans Linde (v) - Riksdagsledamot sedan 2006, ledamot i Utrikesutskottet, suppleant i Civilutskottet, ledamot i Krigsdelegationen. (Källa: www.riksdagen.se)

¹⁶⁰ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 7

¹⁶¹ Ibid.

¹⁶² Ibid.

¹⁶³ Ibid.

oavsett vem som kränker den eller oavsett med vilka motiv den kränks. Och folkrättsbrott måste få konsekvenser. Det gäller också idag.”¹⁶⁴

Den ryska ledningen och dess politik utgör dock, enligt Linde, främst ett hot mot Rysslands alla dissidenter och befolkningen i dess grannländer. Någon risk för rysk militär aggression mot Sverige ser han däremot inte och framhåller istället behovet att bredda de säkerhetspolitiska perspektiven.

”Fru talman! Ryssland är idag ett säkerhetspolitiskt hot, först och främst mot alla i Ryssland som motsätter sig styret i Kreml eller som inte passar in i det samhälle som Putin vill bygga upp. För ryska hbtq-aktivister, urfolksföreträdare, miljögrupper och vänsteraktiva är i dag den egna regimen ett dagligt säkerhetshot. Vi ser också hur Rysslands imperialistiska politik mot sina grannländer utgör ett direkt hot mot befolkningen i flera grannländer – Ukraina, Georgien, Moldavien och flera av länderna i Centralasien.

Men vi måste också vara ärliga och säga att det i dag är svårt att se att Ryssland skulle utgöra ett direkt militärt hot mot Sverige. Det innebär inte, fru talman att det saknas säkerhetspolitiska hot mot vårt land, för säkerhet kan hotas av andra än ubåtar och ryska ledare. Därför tycker jag att det är viktigt att vi har modet att bredda perspektiven i denna debatt.”¹⁶⁵

Just behovet att bredda den säkerhetspolitiska debatten är något som Linde ständigt återkommer till i sina anföranden. I linje med detta kritiserar de borgerliga partiernas företrädare för ett ensidigt fokus på militära frågor och *”belt fastnat i en debatt om en utredning om Natomedlemskap.”*¹⁶⁶, vilket, enligt Linde, på ett oseriöst sätt får debatten att handla om saker som inte har med de egentliga säkerhetspolitiska utmaningarna Sverige och Europa står inför, och än mindre erbjuder några konstruktiva lösningar.

”Fru talman! När folkpartisten Allan Widman stod i den här talarstolen talade han om ”vi” försvarspolitiker. Det är ett ”vi” som jag inte känner mig speciellt inkluderad i, dels därför att jag inte är försvarspolitiker, dels och kanske framför allt, därför att jag inte ser säkerhetspolitik som en snäv försvarspolitisk fråga. Det blir ju så tydligt att om man sätter likhetstecken mellan säkerhetspolitik och försvarspolitik blir perspektiven väldigt snäva, ensidiga och oerhört omoderna.”¹⁶⁷

”Jag väntar fortfarande i denna kammare på en seriös debatt om hur vi ska kunna vända utvecklingen i Europa, väntar på att få höra en idé, en tanke, ett förslag om hur vi ska återupprätta respekten för folkrätten och demokratins principer i Europa. För Vänsterpartiet är det självklart att när andra vill skapa konfrontation och ökade motsättningar och bygga skyttegravar på vår kontinent måste Sveriges roll vara att konstruktivt visa att det finns en annan väg för Europa.

Jag misstänker att det inte ger några större rubriker i kvällspressen att prata om vikten av dialog och diplomati. Men det är min och Vänsterpartiets övertygelse att det är dialog och diplomati – inte Natoutredningar och yviga gester i den här talarstolen – som kommer ge oss tillbaka säkerhet i Europa”¹⁶⁸

Stor del av talartiden använder Linde till att uppmärksamma det han – i motsats till risken för militära angrepp – uppfattar som mer konkreta säkerhetspolitiska problem. Allvarligast, menar han, är klimatförändringarna, vilka beskrivs som *”det enskilt största säkerhetspolitiska hotet mot vårt land.”*¹⁶⁹ Som exempel på att klimatförändringarna redan gör sig påmindas nämns bl.a. den gångna sommarens allvarliga skogsbränder i Västmanland. Sverige beskrivs som ett land beroende av sin natur och mot denna bakgrund konstateras att *”Vi behöver därför en försvarsmakt som kan värna Sveriges territorium mot ubåtskränkningar men som också har förmågan att möta ett mer extremt väder.”*¹⁷⁰ Störst utrymme och emotionellt engagemang ger dock Linde åt olika typer av hatbrott. Våld och trakasserier är, menar han, inte bara en del av utsatta människors vardag utan även ett allvarligt säkerhetspolitiskt problem.

”Hatets krafter kan se olika ut. De kan legitimera sin kamp på olika sätt, och de kan kalla sig olika saker, men de förenas i sin vilja att genom hot och våld tysta, marginalisera och till och med utrota delar av vårt samhälle. Därför är hatet mot

¹⁶⁴ Ibid.

¹⁶⁵ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 7

¹⁶⁶ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 23

¹⁶⁷ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 15

¹⁶⁸ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 23

¹⁶⁹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 7

¹⁷⁰ Ibid.

hbtq-personer, romer, kvinnor och andra delar av vårt svenska samhälle ett grundläggande säkerhetspolitiskt hot mot Sverige.”¹⁷¹

”Vi måste se att antisemitismen finns här och nu i Sverige och att antisemitismen är ett säkerhetspolitiskt hot mot vårt samhälle, på samma sätt som antiziganismen, transfobin, islamofobin och andra former av hat mot delar av vårt svenska samhälle faktiskt är ett säkerhetspolitiskt hot. De här hoten och det här hatet skapar oro och rädsla, en oro och rädsla som begränsar möjligheten för stora delar av det svenska samhället att delta i samhällsdebatten eller i det offentliga rummet. Det är också ett säkerhetspolitiskt problem och en säkerhetspolitisk utmaning som jag hade önskat att fler här hade kunnat få plats med på sin dagordning och sin agenda.”¹⁷²

I sammanhanget vänder sig Linde flera gånger mot Sverigedemokraterna. Partiet - men också dess representant Björn Söder personligen - pekade ut för att med sin politik och retorik underblåsa hat mot muslimer och hetsa mot utsatta grupper.

”Jag måste nog säga att Björn Söder har utmärkt sig i den här debatten genom att göra de kanske mest osmakliga inrikespolitiska poängerna på det som nu händer runt om i Europa. Han försöker använda den kris vi står inför för sin islamofobiska agenda. Jag vill då fråga Björn Söder vem som har sagt följande: Vad är det som säger att den så kallade normaliseringen slutar med att bisexuella, homosexuella och transpersoner ska normaliseras? Varför inte personer som begått tidelag eller pedofili? Dessa sexuella avarter är inte normala och kommer aldrig att vara normala.

Vilken imam var det som sa detta, vilken militant islamist? Nej, sanningen är att det är du, Björn Söder som har skrivit exakt de här orden på din egen blogg.

Jag vill också fråga dig: När du jämför mig och alla andra hbtq-personer i detta land med pedofiler och personer som begår tidelag, tror du att du då bidrar till att öka eller minska min och alla andra hbtq-personers säkerhet? Tror du att du bidrar till att minska eller öka hatbrotten i det svenska samhället mot mig och mina bröder och systrar som också är hbtq-personer? Nej, Björn Söder, du är en del av problemet i detta land. Du är inte en del av lösningen.”¹⁷³

”Sist av allt: Nej, Björn Söder, det är inte Sverigedemokraterna som står för tryggheten i Sverige. För många av oss som lever i det svenska samhället utgör du, ditt parti, er politik och retorik en del av vår dagliga osäkerhet och otrygghet.”¹⁷⁴

4.6.2. Analys

Hos Linde finner vi tre huvudsakliga problemkomplex. Det första är förhållandevis traditionellt till sin karaktär, medan de andra två kan sägas vara uttryck för ett breddat och mer okonventionellt säkerhetspolitiskt perspektiv.

Initialt beskriver Linde det säkerhetspolitiska läget som spänt och pekar på militär upprustning och tilltagande motsättningar. Den dramatiska användningen av begreppet ”*ny järnridå*”¹⁷⁵ signalerar att det rör sig om en allvarlig försämring och frammanar associationer till en värld där maktblock står mot varandra och en bagatellartad händelse när som helst kan utlösa ett förödande storkrig. I hans resonemang finns en antydning om en generellt ökad risk för väpnade konflikter i närområdet. Konkret pekar han dock på hur Ryssland - genom annekteringen av Krim och dess ”*imperialistiska politik mot sina grannländer*”¹⁷⁶ - hotar att undergräva respekten för folkrätten, vilket i förlängningen även anses hota möjligheten att värna det svenska territoriet. Folkrätten omnämns som ett ”*fundament för Sveriges säkerhet*”¹⁷⁷ och framstår som något av en första försvarsmur som det ligger i landets intresse att försvara mot alla former av angrepp. Att döma av Lindes argumentation är det primärt fråga om ett hot mot den internationella rättsordningen och

¹⁷¹ Ibid.

¹⁷² Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 15

¹⁷³ Ibid.

¹⁷⁴ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 23

¹⁷⁵ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 7

¹⁷⁶ Ibid.

¹⁷⁷ Ibid.

det Buzan kallar den politiska sektorn, men ett problem som på sikt kan hota Sveriges territoriella integritet och därmed den militära sektorn. Men som framgått - genom uppmärksammandet av främmande undervattensverksamhet i svenska vatten - är territoriella kränkningar ett säkerhetspolitiskt problem redan i dagsläget. Kränkningarna omnämns dessutom som *"allvarliga"*¹⁷⁸, vilket indikerar att Linde ser den territoriella integriteten som ett värde som bör försvaras, något som också bekräftas av att han - trots sin i övrigt skeptiska hållning - medger att militär kapacitet på nuvarande nivå är nödvändig för att *"upprätthålla kontrollen över vårt eget territorium"*.¹⁷⁹ Samtidigt som Linde framhåller detta hot mot den militära sektorn är han trots allt mycket tydlig med att Ryssland i dagsläget inte utgör något *"direkt militärt hot"*.¹⁸⁰ Mot befolkningen i avlägsna grannländer som Ukraina och Georgien, ja, men in inte mot Sverige. Detta i kombination med hans starka betoning av betydelsen att bredda diskussionen till det han uppfattar som de verkligt allvarliga säkerhetspolitiska utmaningarna, samt hans återkommande kritik av meningsmotståndare för ensidig fokusering på försvarsrelaterade aspekter av säkerhet - något som betecknas som omodernt, vilket antyder att det skulle vara mindre relevant - bör, som jag ser det, sammantaget kunna ses som uttryck för att vilja tona ner och avsäkerhetspolitiserar risken för väpnade angrepp mot landet.

Några ingående resonemang om tänkbara förklaringar till Rysslands folkrättsbrott, de ökade säkerhetspolitiska spänningarna och kränkningarna av svenskt territorium för inte Linde. Likväl finns en del i hans anföranden som antyder vad som kan tänkas ligga bakom dessa problem. Vad gäller folkrättsbrotten tycks de tillskrivas den *"imperialistiska politik"*¹⁸¹ landet för mot sina grannländer, ett aktivt val av den politiska ledningen under president Putin. En politik som lett till ökade motsättningar i Europa och närområdet. Samtidigt antyds att Ryssland inte bär hela ansvaret för den spända situationen, utan att skulden - åtminstone delvis - även ligger hos de som vill möta den ryska politiken med att *"bygga skyttegravar"*¹⁸², d.v.s. med avskräckning genom militär upprustning. Exakt vilka länder eller aktörer det rör sig om nämns inte, men hans resonemang följer likväl den logik som det av Wolfers beskrivna säkerhetsdilemmat. Vad gäller den främmande undervattensverksamheten i den svenska skärgården nämns överhuvudtaget inget om vem eller vad som kan tänkas ligga bakom det hela.

Hos Linde råder ingen tvekan om att han förordar mjuka medel i hanteringen av de hittills nämnda säkerhetspolitiska problemen. Med diplomati och dialog skall respekten för folkrätten återupprättas, förtroende skapas och de militära spänningarna i Europa och närområdet minskas. Sveriges roll bör vara att överbrygga motsättningar och *"konstruktivt visa att det finns en annan väg i Europa"*¹⁸³ än militär konfrontation. I hans resonemang om vikten av att försvara folkrätten framgår att han inte bara betraktar

¹⁷⁸ Ibid.

¹⁷⁹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 7

¹⁸⁰ Ibid.

¹⁸¹ Ibid.

¹⁸² Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 23

¹⁸³ Ibid.

detta som ett självändamål - som ett referensobjekt - han ser det också som ett verktyg av fundamental betydelse för möjligheten att försvara det svenska territoriet. Hur respekten för folkrätten skall upprätthållas är mindre tydligt. Linde nämner visserligen med emfas att förbrytelser - som Rysslands annektering av Krim - "*måste få konsekvenser*"¹⁸⁴, vilket hypotetiskt skulle kunna innebära någon form av tvångsåtgärder. Men som framgått preciserar inte Linde vilka konsekvenser, eller vilka medel som bör användas. Föreställningar om säkerhet baserad på avskräckning genom militär upprustning eller medlemskap i Nato avfärdas - som tidigare nämnts - som omodernt, oseriöst och något som snarare skulle bidra till att förvärpa den aktuella säkerhetssituationen i enlighet med den logik som följer av säkerhetsdilemmat. Likväl menar han att en viss militär kapacitet är nödvändig för att värna landets territoriella integritet - t.ex. för att hantera problem som främmande undervattensverksamhet - men också för att upprätthålla den militära "*alliansfrihetens trovärdighet*"¹⁸⁵ och "*förbindra ett svenskt Natomedlemskap*".¹⁸⁶ Formuleringarna är intressanta, eftersom alliansfriheten närmast framstår som ett självändamål, en sorts referensobjekt, och dess trovärdighet ett värde att försvara mot ett annars hotande Natomedlemskap.

De två andra typerna av problem som uppmärksammas av Linde är uttryck för den breddning av den säkerhetspolitiska diskussionen som han återkommer till i sina anföranden. Det allvarligaste hotet mot Sveriges säkerhet, menar han, är inte ett eventuellt väpnat angrepp från Ryssland, utan klimatförändringarna, vars konsekvenser i form av bl.a. förödande skogsbränder hotar betydelsefulla naturvärden, men också för landet viktiga resurser. Linde är inte utförlig. Likväl är det möjligt i hans resonemang kring klimatförändringarna att se hot mot i första hand det Buzan kallar den ekologiska sektorn – förstörda naturvärden – och den ekonomiska sektorn – förstörda naturresurser. Någon ansats att förklara klimatförändringarna gör han inte, kanhända tas orsakerna helt enkelt för givna. Likaså är han fåordig med hur man lämpligen bör hantera klimathotet, mer än att han i förbigående nämner att Försvarsmakten behöver ha "*förmågan att möta ett mer extremt väder*".¹⁸⁷ Exakt vilka förmågor som avses, eller hur han tänker sig att Försvarsmakten skall bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser preciseras inte.

Som framgått definierar Linde också hatbrott som säkerhetspolitiskt problem. Brotten - i form av hot, våld och trakasserier - beskrivs som allvarliga och omfattande, ett direkt hot mot människors liv och hälsa och en källa till konstant rädsla och otrygghet för "*stora delar av det svenska sambället*".¹⁸⁸ Hbtq-personer, muslimer, romer, kvinnor och judar utpekade som särskilt utsatta grupper. Linde ger vissa brottsstatistiska belägg för problemets existens och omfattning, men framförallt är det tydligt att hans resonemang ligger i linje med en definition av säkerhet som ett trygghetstillstånd och frånvaron av oro, eller det Wolfers benämner som subjektiv säkerhet. Intressant i sammanhanget är det han anger som hatbrottens syfte och

¹⁸⁴ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 7

¹⁸⁵ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 7

¹⁸⁶ Ibid.

¹⁸⁷ Ibid.

¹⁸⁸ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 15

konsekvenser. Syftet anges inte bara vara att skada enskilda individer, utan att skrämja grupper av människor till tystnad, marginalisera och - i vissa fall - utrota dem. Som framgått menar han också att *"Hatets krafter"*¹⁸⁹ lyckas i sitt uppsåt då konsekvensen blivit att rädslan begränsar de utsattas möjlighet *"att delta i samhällsdebatten eller i det offentliga rummet"*.¹⁹⁰ Härmed närmar sig Lindes beskrivning av hatbrotten den tidigare – låt vara allmänt formulerade – definitionen av terrorism som i något avseende ideologiskt motiverat våld i syfte att injaga fruktan, verka samhällsdestabiliserande och utövande av någon sorts politisk utpressning. En typ av säkerhetspolitiskt problem som jag valt att klassa som ett hot riktat mot Buzans politiska sektor. I detta fall kan våldet dessutom sägas hota ett för en väl fungerande demokrati grundläggande värde som yttrandefriheten i det att de utsatta grupperna skräms till tystnad, vilket i förlängningen kan tänkas påverka åsiktsrepresentationen i politiska församlingar. Av dessa anledningar finner jag det därför möjligt att beteckna Lindes definition av hatbrott som ett säkerhetspolitiskt problem riktat mot Buzans politiska sektor.

Beträffande hatbrottens orsaker nämner Linde att *"Hatets krafter kan se olika ut. De kan legitimera sin kamp på olika sätt"*.¹⁹¹ Varför denna typ av hatbrott existerar berörs inte ingående. Att döma av hans resonemang tycks han dock se dem som åtminstone delvis politiskt-ideologiskt motiverade, för på denna punkt tvekar han inte varifrån en del av hatet kommer. Sverigedemokraterna - bl.a. partiets representant, Björn Söder, personligen - pekas explicit ut som säkerhetsrisker för att de med sin politik och retorik anses hetsa mot utsatta grupper. Söders inlägg i debatten gällande islamistisk terrorism beskrivs t.ex. som ett smaklöst uttryck för hans och partiets *"islamofobiska agenda"*.¹⁹² Hur hatbrott som säkerhetspolitiskt problem skall hanteras berörs dock inte i debatten.

4.7. Folkpartiet

4.7.1. Empiri¹⁹³

Allan Widman (fp)¹⁹⁴ beskriver det säkerhetspolitiska läget i närområdet som *"mycket allvarligt"*¹⁹⁵ och pekar i sammanhanget på Ryssland, på den politiska utvecklingen i landet, dess omfattande militära upprustning och alltmer aggressiva uppträdande mot sina grannländer, Sverige inkluderat.

"Fru talman! Det är sannerligen ett mycket allvarligt säkerhetspolitiskt läge som nu omger Sverige och norra Europa. Ryssland har under en lång rad av år gått i en alltmer auktoritär riktning. Man har kombinerat denna politiska utveckling med monumentala satsningar på sitt militära försvar, med tonvikten på massförstörelsevapen. Vi har också kunnat se under de senaste åren hur ett stort antal länder runt omkring Ryssland kränkts. Ryssland har inte bara, som det hetat så här långt i debatten, brutit mot folkrätten. Man har de facto också ägnat sig åt väpnade angrepp.

*Inte heller Sverige har varit förskonat. För snart två år sedan övade ryskt medeltungt bombflyg, utvecklat för att bära kärnvapen, anfall in mot svenskt territorium."*¹⁹⁶

¹⁸⁹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 7

¹⁹⁰ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 15

¹⁹¹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 7

¹⁹² Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 15

¹⁹³ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 8, Anf. 16, Anf. 24

¹⁹⁴ Allan Widman (fp) - Riksdagsledamot sedan 2002, ordförande i Försvarsutskottet, suppleant i Konstitutionsutskottet. (Källa: www.riksdagen.se)

¹⁹⁵ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 8

¹⁹⁶ Ibid.

I polemik med Hans Linde (v) framhåller Widman att den ryske presidenten Vladimir Putin visat världen att han ser vapen - inklusive kärnvapen - som verksamma politiska verktyg. Vidare, menar Widman, att diplomatisk dialog med den ryske presidenten numer ”*oftast faller på hälleberget*”¹⁹⁷ och vad demokratibistånd beträffar, poängteras att den ryska ledningen numer klassar organisationer som bedriver sådan verksamhet som utländska agenter. Däremot, poängterar han, finns tecken på att de handelssanktioner som initierats av EU och USA börjar bli kännbara för den ryska samhällsekonomin. Samtidigt, menar Widman, är det långt ifrån säkert att detta kommer tvinga den ryska ledningen eftergifter, svaret kan tvärt om bli ett mer aggressivt Ryssland.

Beträffande risken att Sverige skulle drabbas av en eventuell konflikt i närområdet framhåller Widman Gotlands strategiska betydelse och betonar vikten av militär närvaro på ön.

”Gotland är viktigt. Regeringen säger ibland att ett väpnat angrepp mot Sverige enskilt är osannolikt, och det är möjligen sant. Men om det som händer i Ukraina skulle leta sig fram till de baltiska länderna på det ena eller andra sättet kommer Gotland i omedelbart strategiskt fokus. Ön kommer att vara avgörande för dem som vill föra militär hjälp till Baltikum, och den kommer att vara avgörande för dem som vill stoppa sådan hjälp till Baltikum. Det innebär ett risktagande för Sverige att denna ö är fortsatt demilitariserad.”¹⁹⁸

Med hänvisning till ÖB Sverker Göransons uttalande om det s.k. enveckasförsvaret¹⁹⁹, beskriver Widman Sveriges militära försvarsförmåga som mycket låg och i behov av förstärkning. Samtidigt betonar han att inte ens en avsevärd höjning av försvarsmaktens budget skulle vara tillräcklig för att landet, på egen hand, skulle kunna stå emot en utmaning från en supermakt. Mot denna bakgrund säger sig Widman vara positiv till ett fördjupat militärt samarbete med Finland, men om detta begränsas till fredstid – som enligt Widman föreslagits av regeringen - ser han det inte vara av något substantiellt värde. Istället förordar Widman ett svenskt medlemskap i Nato. Vad gäller fördelarna med ett medlemskap uttrycker han sig som följer:

”Skälen för ett Natomedlemskap är kvantitativ. Sverige har 9 miljoner invånare medan Ryssland har 143 miljoner invånare. Det finns dessutom kvalitativa fördelar. Det påstås att Tage Erlander en gång på 50-talet fick frågan: Vad gör du om Ryssland hotar med kärnvapen? Han lär ha svarat: Jag ringer Washington. Jag konstaterar, fru talman, att det inte finns några andra alternativ i dag.”²⁰⁰

Som framgått har Widman även ett polemiskt utbyte med Jakop Dalunde (mp) gällande den svenska kärnkraften. Widman betonar kärnkraftens betydelse för Sveriges energiförsörjning och framhåller att den gjort landet mindre beroende av Ryssland och den ryska ledningens politik än många andra länder i närområdet. Kritik riktas också mot Hans Linde (v), vars tal om hatbrott, enligt Widman, visserligen ger uppmärksamhet till ett angeläget samhällsproblem, men samtidigt lämnar ämnet för debatten.

¹⁹⁷ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 24

¹⁹⁸ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 16

¹⁹⁹ SvD 2012-12-30 ”Försvar med tidsgräns”

²⁰⁰ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 16

4.7.2. Analys

Det problem som uppmärksammas av Widman handlar så gott som uteslutande om hot mot Buzans militära sektor. Att Widman betraktar just detta hot som den mest centrala säkerhetspolitiska utmaningen understryks bl.a. av hans kritik mot Hans Linde(v) för att lämna ämnet i samband med dennes försök att bredda diskussionen och säkerhetspolitiserat problemet med s.k. hatbrott.

Widman målar en förhållandevis mörk bild av säkerhetsläget som beskrivs som *"mycket allvarligt"*.²⁰¹ Hotet kommer från ett alltmer aggressivt Ryssland. Widman påpekar att landet genom *"monumentala"*²⁰² rustningar inte bara avsevärt höjt sin militära förmåga, utan också visat en benägenhet att använda sina militära resurser mot sina grannländer. Med tydlig hänvisning till Dalunde (mp) och Linde (v) betonar han att det inte rör sig om vilken typ av folkrättsbrott som helst, utan om regelrätta väpnade angrepp. Genom att lyfta fram territoriella kränkningar - bl.a. i form av flygbombövningar - understryks att Rysslands agerande även utgör ett hot mot Sverige. Därutöver tillhandahåller Widman ett konkret scenario där svenskt territorium - särskilt Gotland - p.g.a. sitt strategiska läge blir direkt indraget i en eventuell militär konflikt i närområdet. I den militära hotbild Widman målar upp framhålls - genom beskrivningen av de ryska rustningarnas karaktär och påpekandet att de mot Sverige bombövande ryska planen särskilt utvecklats som kärnvapenbärare - att hotet också inkluderar massförstörelsevapen.

Någon uttrycklig förklaring till Rysslands agerande mot sina grannländer förekommer inte. Likväl tycks han göra en koppling med den politiska utvecklingen i landet i alltmer auktoritär riktning, vilken tillskrivs president Putin.

Med tydlig adress till Linde (v) och Dalunde (mp) uttrycker han, minst sagt, bristande tilltro när det gäller att framgångsrikt hantera problemet med ett militärt alltmer aggressivt Ryssland med diplomati och dialog. Motparten, president Putin, anses helt enkelt inte mottaglig. Mildare tvångsmedel som ekonomiska sanktioner tycks han dock tillmäta en viss betydelse, men antyder samtidigt att de inte nödvändigtvis kommer att tvinga den ryska ledningen till eftergifter, utan att effekten mycket väl kan bli den motsatta. Istället förordar Widman det som i Wolfers anda kan benämnas hårda säkerhetspolitiska medel, en säkerhet baserad på militär avskräckning och förmåga att möta väpnade angrepp militärt. Generellt föreslås en betydande förstärkning av den svenska försvarsmaktens kapacitet, dock utan att han preciserar vilka förmågor som behövs utvecklas eller med hur mycket han kan tänka sig att höja försvarsbudgeten. Idén om militär avskräckning finner jag också tydlig i Widmans betoning av betydelsen av militär närvaro på det enligt honom utsatta Gotland, liksom i hans öppna plädering för ett medlemskap i Nato. Det senare eftersom inte ens en avsevärd förstärkning, enligt Widman, skulle vara tillräcklig för att vårt land skall kunna stå emot en utmaning från en supermakt. Som tidigare nämnts antyder han också hotet från

²⁰¹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 8

²⁰² Ibid.

ryska massförstörelsevapen. Tillgången på kärnvapen framhålls också som en av Natos kvalitativa fördelar som Sverige genom medlemskap kan få tillgång till. Att likt Tage Erlander i den återberättade anekdoten ställa sig under ett avskräckande amerikanskt kärnvapenparaply, framställs som ”*enda alternativet*”²⁰³ för att hantera eventuella kärnvapenbestyckade påtryckningar från ett alltmer aggressivt Ryssland.

4.8. Kristdemokraterna

4.8.1. Empiri²⁰⁴

Mikael Oscarsson (kd)²⁰⁵ talar om ett ”*allt tuffare säkerhetspolitiskt läge*”²⁰⁶ och pekar på den politiska utvecklingen i Ryssland, vars ledning blir alltmer auktoritär och där demokratiska och rättsstatliga principer sätts på undantag. Samtidigt, menar han, genomför landet en kraftfull militär upprustning – 5000 mdr kr enbart på materielförnyelse till 2020 - varvid de modernaste och mest avancerade vapensystemen grupperas i Sveriges direkta närområde. Enligt Oscarsson har Ryssland de senaste åren också uppvisat ett mer aggressivt beteende mot sina grannländer. Som exempel nämns Georgienkriget 2008 och Ukraina, men även hot och påtryckningar mot baltiska länderna som bl.a. tagit sig uttryck i krav på utlämning av litauiska medborgare för att de under sovjettiden inte inställt sig för militärtjänstgöring. Särskild uppmärksamhet ger Oscarsson det han uppfattar som en tilltagande provokativ övningsverksamhet i närområdet, vilken resulterat i kränkningar av svenskt territorium och en ökning av antalet allvarliga incidenter.

”När det gäller aggressiva övningar är den militära övningsverksamheten tillbaka på i princip samma nivåer som under det kalla kriget. På bara några månader har Sveriges territorium kränkts ett antal gånger. Vi minns ubåtsjakten i oktober, ryska bomb- och jaktplan som övade anfall mot mål i Sverige och passagerarflygplan som varit nära att krocka med ryska militärflyg, inte en gång utan flera gånger. [...] Detta är djupt allvarligt och någonting Ryssland gör med avsikt. [...] Östersjön har blivit en av de farligaste friktionsytorna mellan ett revanschhungrigt och aggressivt Ryssland och Europas demokratier, alltså den gemenskap vi tillhör.”²⁰⁷

Enligt Oscarsson ställer den senare tidens utveckling ökade krav på förbättrad svensk försvarsförmåga. Vidare pekar han på det svenska territoriets militärstrategiska betydelse och framhåller i sammanhanget att om någon aktör upplever det som tillräckligt enkelt att tillskansa sig svenskt territorium kan detta bidra till att förvärra en eventuell krissituation.

”I händelse av kris i närområdet kommer svenskt territorium att vara av stort intresse för alla inblandade. Om det är lätt att snabbt och billigt att ”låna” svenskt territorium kan det bidra till att eskalera en kris, alltså om någon försöker ”låna” en del av Sverige för att därmed hindra den andre från att till exempel använda svenskt luftrum.

För att gardera oss mot oväntade händelseutvecklingar och för att bidra till stabilitet i vårt närområde, det vill säga verka krisdämpande, är det väsentligt att vi vidtar åtgärder.”²⁰⁸

Ovissheten när en kris kan inträffa gör det, menar Oscarsson, ”*helt avgörande*”²⁰⁹ att vidta åtgärder för att i närtid stärka det svenska försvarets förmåga. Konkret föreslås inkallande av f.d. värnpliktiga till

²⁰³ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 16

²⁰⁴ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 9, Anf. 17, Anf. 25

²⁰⁵ Mikael Oscarsson (kd) - Riksdagsledamot sedan 1998, ledamot i Försvarsutskottet, suppleant i Näringsutskottet och EU-nämnden. (Källa: www.riksdagen.se)

²⁰⁶ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 24

²⁰⁷ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 9

²⁰⁸ Ibid.

²⁰⁹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 17

repetitionsutbildning, beredskapskontroller av existerande förband samt ökad övningsverksamhet, inte minst på Gotland för att på så vis markera militär närvaro och bidra till stabiliteten och säkerheten i närområdet. För, som han uttrycker det, *"den som har kontroll över Gotland har kontroll över Östersjön"*.²¹⁰

Till detta föreslås - i enlighet med ambassadör Bertelmans rapport - en utredning av för- och nackdelar med ett medlemskap i Nato. Genom vårt aktiva partnerskap är, menar han, Sverige i omvärldens ögon redan något av en de facto medlem, dock utan att omfattas av det skydd som stadgas i alliansfördragets § 5 om ömsesidiga försvarsförpliktelser. I rådande läge, menar Oscarsson, är det därför oklokt att inte ta reda på fakta gällande konsekvenserna av ett eventuellt medlemskap och kritiserar så regeringens ovilja att utreda frågan.

Kritik riktas även mot Sverigedemokraterna för att ha en dubbel agenda i säkerhetsfrågor. Björn Söders (sd) engagemang för ett starkare försvar omnämns som något positivt, men avkrävs samtidigt ett svar på varför partiet i EU-parlamentets voteringar ofta röstat på ett sätt som, enligt Oscarsson, gynnat Vladimir Putins intressen.

4.8.2. Analys

Hos Oscarsson är det hot mot den militära sektorn som står i fokus. Varifrån hotet kommer råder ingen tvekan om. Hotet kommer från Ryssland. Han pekar på att landet höjt sin militära kapacitet genom omfattande rustningar, genomfört militära aggressioner mot grannländer som Georgien och Ukraina, men också utövat politiska påtryckningar mot bl.a. Litauern. Det senare bör kunna ses som exempel på hot mot ett enskilt lands politiska suveränitet och självständighet och därmed ett hot mot det Buzan kallar den politiska sektorn.

Den allmänna bilden Oscarsson målar upp av säkerhetsläget är allvarlig. Det beskrivs i termer av *"allt tuffare"*²¹¹ och understryks av påståenden om det *"belt avgörande"*²¹² att i *"närhet"*²¹³ vidta åtgärder för att stärka den svenska försvarsmaktens förmåga. Formuleringar som förmedlar intrycket om att risken för en militär kris eller konflikt som berör Sverige är överhängande. Att det militära hotet från Ryssland inte bara riktar sig mot förhållandevis avlägsna länder som Ukraina, utan även berör Sverige, framkommer på flera ställen i Oscarssons anföranden. Som vi sett framhålls Rysslands militära upptrappning och aktivitet i Sveriges omedelbara närområde. De modernaste och mest avancerade av den upprustade ryska krigsmaktens vapensystem uppges ha grupperats inte långt från våra gränser, de övningar som bedrivs omnämns som *"aggressiva"*²¹⁴ och tillbaka på kalla krigets nivåer, vilket ger associationer till offensiva

²¹⁰ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 17

²¹¹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 25

²¹² Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 17

²¹³ Ibid.

²¹⁴ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 17, Anf. 25

förberedelser och en tid då risken för storkrig och rysk invasion av många upplevdes som högst påtaglig. I sammanhanget uppmärksammas också upprepade kränkningar av svenskt territorium, inklusive ryskt flygsövning av anfall mot svenska mål. Vidare utpekas Östersjön som *"en av de farligaste friktionsytorna mellan ett revanschhungrigt Ryssland och Europas demokratier, alltså den gemenskap vi tillhör."*²¹⁵ Denna formulering är intressant, eftersom Oscarsson härigenom inte bara pekar på en ökad risk för en militär storkonflikt i Sveriges omedelbara närområde, utan även placerar vårt land i det ena lägret, som Rysslands fiende. Därutöver antyds att här även finns en ideologisk konflikt mellan två olika samhällssystem, att det revanschhungriga Rysslands aggressioner delvis riktar sig mot våra demokratiska principer, d.v.s. utgör ett hot mot det Buzan kallar den politiska sektorn. Till detta målar han upp ett konkret kapplöpningliknande scenario där svenskt territorium - luftrum och inte minst Gotland - på grund av dess, enligt honom, betydelsefulla militärstrategiska betydelse dras med i en eventuell väpnad konflikt i närområdet.

Beträffande orsakerna till Rysslands aggressiva agerande är Oscarsson fåordig. Någon egentlig diskussion därom förs inte. Dock görs en koppling till den politiska utvecklingen i landet i alltmer auktoritär riktning. Beskrivningen av Ryssland som *"revanschhungrigt"*²¹⁶ kan vara ett uttryck för en uppfattning om att utbredda känslor av nationell förödmjukelse i det ryska samhället - särskilt inom den politiska ledningen - kan vara en bidragande förklaring.

Det som föreslås för att hantera hotet från Ryssland kan kategoriseras som hårda säkerhetspolitiska medel. I allt väsentligt handlar det om olika åtgärder som syftar till att höja den svenska försvarsmaktens förmåga i närtid. De resonemang som förs bygger uttryckligen på militär avskräckning. Inte minst kommer det till uttryck i hans argumentation om hur en kris i närområdet lätt kan eskalera i fall det upplevs som lätt, snabbt och billigt att *"låna"*²¹⁷ svenskt territorium, men också det följande resonemanget om den stabiliserande och krisdämpande effekten av militär närvaro på Gotland och en generell höjning av svensk försvarsförmåga. Idén om militär avskräckning anas också i hur han resonerar om partnerskapet med Nato där han framhåller att Sverige inte omfattas av alliansens skydd, trots att vi – enligt honom – i allt väsentligt uppfattas som en de facto medlem. Som framgått är han därför också beredd att ompröva den svenska alliansfriheten och utreda konsekvenserna av ett eventuellt Natomedlemskap.

4.9. Jämförande analys

Gemensamt för debattdeltagarna är att de alla på ett eller annat sätt uttrycker en oro över att säkerhetsläget i Europa och Sveriges omedelbara närområde på kort tid genomgått en förändring till det sämre. Situationen beskrivs i dramatiska ordalag som *"en ny verklighet"*²¹⁸ präglad av upprustning och ökade

²¹⁵ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 9

²¹⁶ Ibid.

²¹⁷ Ibid.

²¹⁸ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 14

militära spänningar. Somliga debattörer - t.ex. Linde (v) och Oscarsson (kd) - drar också paralleller till förhållanden som rådde under det kalla krigets dagar.

4.9.1. Ryssland

Stor del av de säkerhetspolitiska problem som uppmärksammas i debatten kretsar kring Ryssland, som de flesta debattörerna pekar ut som den primära orosstiftaren. Hos Linde (v) antyds dock att skulden för den aktuella situationen delvis även står att finna på annat håll. När det sedan gäller mot vad, på vilket sätt och i vilken utsträckning Ryssland också utgör ett hot mot Sverige, så skiljer sig uppfattningarna mellan de olika debattörerna.

Rysslands agerande mot grannländer som Ukraina, Georgien m.fl. - särskilt annekteringen av Krim 2014 - uppmärksammas av samtliga debattörer och betecknas som aggressioner. Här finns dock skillnader bland debattörerna hur de väljer att uttrycka sig. Något förenklat formerar de sig i tre grupper. I den första finner vi Wallström (s), Linde (v) och Dalunde (mp). De talar om Rysslands agerande i termer av folkrättsbrott, varigenom det i första hand framstår som ett hot mot den internationella rättsordningens principer och Buzans politiska sektor. I den andra gruppen, bestående av Widman (fp), Söder (sd) och Oscarsson (kd), framhåller man Rysslands handlande som väpnade angrepp - som varnande exempel på en ökad benägenhet hos den ryska ledningen att använda sig av landets stridskrafter mot sina grannländer - varigenom Ryssland framstår som ett potentiellt militärt hot också mot Sverige. Den tredje gruppen, vilken utgörs av Enström (m) och Lundgren (c), kan sägas befinna sig mittemellan de övriga grupperna.

Vad gäller Östersjön och Sveriges omedelbara närområde uppmärksammar de flesta debattörerna en ökad militär aktivitet. Samtliga utom Wallström (s) och Lundgren (c) framhåller att detta också resulterat i kränkningar av Svenskt territorium, vilket framställs som ett allvarligt och tilltagande problem.

Gemensamt är att ingen pekar ut något särskilt land som ansvarigt för de kränkningar som förorsakade den föregående höstens ubåtsjakt i svenska skärgården. Därutöver finns skillnader mellan de olika debattörerna. Linde (v) och Dalunde (mp) berör ämnet mest i förbigående och uttrycker sig därtill i allmänna ordalag om incidenter och främmande undervattensverksamhet. Enström (m) är möjligen något tydligare, men inte heller hon behandlar ämnet särskilt ingående. Widman (fp), Oscarsson (kd) och Söder (sd) är desto mer utförliga i sina beskrivningar. Kränkningarna - inte minst av svenskt luftrum - framställs som allvarliga, frekventa och medvetna provokationer. Widman (fp) och Oscarsson (kd) framhåller dessutom att de tagit sig uttryck i regelrätta övningar med strategiskt bombflyg mot svenska mål, vilket ger intryck av offensiva militära förberedelser.

Som nämnts uttrycker flera debattörer oro över militär upptrappning. Widman (fp) och Oscarsson (kd) skiljer sig från de övriga genom att särskilt uppmärksamma omfattningen av Rysslands rustning av sina

väpnade styrkor, vilken av Widman (fp) beskrivs som ”*monumental*”.²¹⁹ Detta i kombination med Oscarssons (kd) påpekande att de modernaste vapensystemen grupperas i Sveriges omedelbara närområde understryker inte bara att Ryssland avsevärt ökat sin militära kapacitet, utan antyder också att denna kan komma att användas mot vårt land. Widman (fp) antyder dessutom att det potentiella hotet inkluderar massförstörelsevapen.

De flesta debattörerna - Wallström (s) och Lundgren (c) undantagna - framhåller också att Rysslands mer intensiva militära aktivitet i närområdet medför ökad risk för allvarliga incidenter som i sin tur kan eskalera till öppen konflikt. I bedömningen av hur en sådan skulle påverka Sverige finns dock betydande skillnader. Linde (v) och Dalunde (mp) berör i strikt mening inte frågan, men generellt avfärdar de tanken att Ryssland skulle rikta direkta militära aktioner mot Sverige som oseriös. Enström (m) däremot menar att Sverige - på ett eller annat sätt - kommer att dras in i en konflikt i närområdet. Tydligast är Widman (fp) och Oscarsson (kd), vilka båda målar upp konkreta scenarion i vilka svenskt territorium - särskilt Gotland - högst sannolikt blir föremål för andra länders militära operationer i händelse av konflikt. Söder (sd) för inget resonemang om hur en konflikt i närområdet skulle påverka Sverige, men tillsammans med Widman (fp) och Oscarsson (kd) tillhör han dem i debatten som tydligast framhåller Ryssland som ett militärt hot.

Vad gäller orsaker till den bekymmersamma säkerhetspolitiska situationen i närområdet och den problematik som kretsar kring Ryssland är det slående hur fåordiga debattörerna är. Ingen av dem för något ingående resonemang om tänkbara förklaringar. De flesta tycks dock koppla Rysslands mer aggressiva uppträdande mot sina grannländer till den politiska utvecklingen i landet mot ett mer auktoritärt styre. Stor del av ansvaret läggs på den ryska ledningen och president Vladimir Putin personligen. I Oscarssons (kd) beskrivning av landet som revanschistiskt kan man eventuellt ana en förklaring som har att göra med utbredda känslor av nationell förödmjukelse kopplad till Sovjetimperiets sönderfall. Hos Linde (v) anas något som skulle kunna karaktäriseras som en strukturell förklaring i det i hans resonemang antyder att den militära upptrappningen i närområdet följer det av Wolfer uppmärksammade säkerhetsdilemmats logik. Av detta följer att den ryska upprustningen, landets allt mer intensiva militära aktivitet och provokativa uppträdande på något sätt skulle ha triggats igång av någon annan aktör.

Gällande hanteringen av denna problematik finns en förhållandevis tydlig skillnad mellan de som betonar det som i Wolfers anda kan kallas hårda säkerhetspolitiska medel och de som föredrar mjuka. Till att börja med kan vi konstatera att samtliga partiföreträdare i debatten tillskriver Försvarsmakten en roll när det gäller att hävda landets territoriella integritet och hanteringen av militära incidenter i närområdet, även Linde (v) och Dalunde (mp) som i övrigt uttrycker en skeptisk hållning till det ändamålsenliga att skapa säkerhet med militära medel. Vidare framhåller alla utom Linde (v) behovet av ytterligare satsningar på Försvarsmakten. De flesta är likväl mycket vaga med vilka militära förmågor som bör förstärkas och hur

²¹⁹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 8

mycket de kan tänka sig att höja försvarsanslagen. Söder (sd) skiljer dock ut sig från de övriga genom att presentera ett förslag på betydande anslagshöjningar i konkreta siffror.

Här tycks även finnas ett samband som påminner om Wolfers och Baldwins resonemang om minskad marginalnytta, d.v.s. ett negativt samband mellan graden av upplevd säkerhet och villigheten att stå för ökade säkerhetsrelaterade utgifter. De debattörer som tydligast framhäver det militära hotet från Ryssland - Söder (sd), Widman (fp) och Oscarsson (kd) - tycks också mer villiga att skjuta till pengar till försvarsbudgeten. I Söders (sd) och Widmans (fp) fall sammanfaller detta också med att de uppmärksammar vad de uppfattar som betydande brister i Försvarsmaktens förmåga. I skarp kontrast till detta står Linde (v) som anser nuvarande försvarsbudget tillräcklig och därtill - i likhet med Dalunde (mp) - uttryckligen avfärdar risken för väpnade ryska aktioner mot landet. Någonstans mellan dessa två motpoler finner vi Wallström (s), Enström (m) och Lundgren (c).

Gällande uppfattningen om betydelsen av militära medel som säkerhetspolitiskt instrument grupperar sig partiernas företrädare på liknande vis. Hos Söder (sd) är det uppenbart att han tillmäter det en avgörande roll, i det att han talar om Försvarsmakten som en garant för landets existens som fri nation. Likaså är det tydligt att Widman (fp) och Oscarsson (kd) tillmäter militär avskräckning betydelse, vilket inte minst framgår av hur de framhåller effekten av militär närvaro på Gotland som stabiliserande och preventivt konfliktdämpande. Skillnaden är stor i förhållande till Linde (v) och Dalunde (mp) som snarare tycks se en viss militär kapacitet som ett nödvändigt ont - främst för hantering av problemet med territoriella kränkningar - men i övrigt uttryckligen varnar för att fokusera på militära medel. En ståndpunkt som delvis grundar sig i uppfattningen att de allvarligaste säkerhetspolitiska problemen inte är av militär karaktär, men av allt att döma tycks de också se ökade militära satsningar som kontraproduktiva, eftersom de menar att sådana - i enlighet med säkerhetsdilemmats logik - bidrar till kapprustning och ökade politiska och militära motsättningar.

Istället är Linde (v) och Dalunde (mp) de i debatten som starkast framhåller diplomatisk dialog som ett sätt att åstadkomma militär avspänning och förebygga konflikter. Tilltron till denna typ av mjuka säkerhetspolitiska medel återspeglas väl i Dalundes (mp) karaktärisering av utrikespolitiken som *"främsta försvarslinjen"*.²²⁰ Bägge pläderar också för att Sverige aktivt bör verka för nedrustning inta rollen som medlare i internationella konflikter. De är dock långt ifrån de enda som framhåller Wolferskt mjuka medel. I termer av internationellt samarbete betonar Wallström (s) och Lundgren (c) den säkerhetspolitiska betydelsen av aktivt arbete i olika fora för internationell diplomati som FN, OSSE, Europarådet. Till detta kommer att de båda lyfter fram det säkerhetspolitiska samarbetet inom EU. Här märks dock en skillnad mellan de två. Medan Wallström (s) framställer de samfälliga åtgärder - sanktioner, diplomatiska markeringar m.m. - som vidtagits av EU:s medlemsstater som kraftfulla svar på Rysslands annektering av

²²⁰ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 5

Krim, så framhåller Lundgren (c) att de senaste decenniernas säkerhetspolitiska ambitioner att hantera Ryssland genom att inlemma landet i olika internationella samarbetsorgan och på så vis bygga upp ett förtroende har misslyckats. I sammanhanget framställer Lundgren (c) den internationella rätten som ett viktigt säkerhetspolitiskt instrument, men ett instrument som i Rysslands fall visat sig otillräckligt, eftersom landets ledning inte längre bryr sig om att följa ingångna avtal och konventioner. Av Lindes (v) motivering om varför det är så viktigt att upprätthålla respekten för folkrättens principer framgår att han tillmäter den internationella rätten en fundamental betydelse som ett säkerhetspolitiskt instrument, som ett medel att förebygga hot riktade mot Sveriges territoriella integritet. Widman (fp) utmärker sig i debatten genom att tydligt avfärda diplomatisk dialog som verksamt medel att hantera den säkerhetspolitiska utmaningen från Ryssland, eftersom han menar att landets ledning helt enkelt inte är mottaglig. Hur Enström (m) och Söder (sd) ser på diplomatin och mjukare säkerhetspolitiska verktyg är svårt att avgöra, eftersom de praktiskt taget inte berör ämnet i sina anföranden.

När det gäller medel att hantera det aktuella säkerhetsläget med ett alltmer opålitligt Ryssland finns betydande skillnader i synen på Sveriges militära alliansfrihet och landets försvarsorienterade säkerhetspolitiska samarbeten, inte minst förhållandet till Nato. Fyra av debattörerna - Wallström (s), Söder (sd), Dalunde (mp) och Linde (v) - säger tydligt nej till ett medlemskap i Nato. Gemensamt för deras argumentation är att ett medlemskap riskerar öka de militära spänningarna i närområdet. Den underförstådda meningen tycks vara att ett sådant beslut skulle uppfattas som en provokation av Ryssland som skulle finna sig tvungen att vidta någon sort motåtgärder, en argumentation som i allt väsentligt följer det s.k. säkerhetsdilemmats logik. Likväl är det endast tre av dem som vill bibehålla den militära alliansfriheten. Söder (sd) skiljer ut sig från de övriga med att förespråka en försvarsallians med Finland, vilket intressant nog motiveras med att en sådan allians på ett betydande sätt skulle öka ländernas samlade försvarsförmåga, samtidigt som den genom sina uttalat defensiva ambitioner inte skulle bidra till militär upptrappning, underförstått provocera Ryssland. Linde (v) är den som tar skarpast avstånd från Nato. För honom tycks bevarandet av den militära alliansfriheten nästan ha ett egenvärde och ett medlemskap i försvarsalliansen framställs i det närmaste som ett hot. Tillsammans med Dalunde (mp) menar han att ett övergivande av alliansfriheten är oförenligt med ambitionen att Sverige mer aktivt skall arbeta för internationell nedrustning och inta rollen som opartisk medlare i konflikter. Dalunde (mp) kan däremot tänka sig ett fortsatt samarbete med försvarsalliansen, något han har gemensamt med Wallström (s) som inte bara framhåller det existerande partnerskapet som *"ett mycket bra samarbete"*²²¹, utan även säger sig vilja utveckla det. Men som framgått framhåller hon även betydelsen av andra militära samarbetspartners, främst Finland. Hos båda anas också - särskilt hos Dalunde (mp) - ett principiellt avståndstagande till kärnvapen, något som de anser tala mot ett Natomedlemskap. På denna punkt är skillnaden som störst till Widman (fp) som är den ende i debatten som öppet pläderar för att Sverige bör gå med i Nato. Hans argumentering bygger i allt väsentligt på betydelsen av militär avskräckning som något stabiliserande och

²²¹ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 2

fredsbevarande, vilket inte minst framgår av hur han framhåller kärnvapen som en av försvarsalliansens kvalitativa fördelar. Enström (m), Lundgren (c) och Oscarsson (kd) är öppna för att ompröva den militära alliansfriheten. Ingen av dem driver uttryckligen frågan om att Sverige ska gå med i Nato, men framhåller likväl att det aktuella säkerhetsläget motiverar en utredning av ett eventuellt medlemskaps konsekvenser.

Av de borgerliga partiföreträdarna framhåller Enström (m) och Lundgren (c) återkommande att *”säkerhet byggs tillsammans med andra”*²²², ett förhållningssätt de menar ha varit Sveriges säkerhetspolitiska linje sedan millennieskiftet och något av en hörnsten i riksdagens solidaritetsförklaring från 2009. Men medan Enström (m) särskilt framhåller betydelsen av hårda försvarsorienterade samarbeten - framförallt med Nato - tycks Lundgren (c) mer benägen att lyfta fram samarbeten inom ramen för bl.a. EU, vilket hon betecknande nog beskriver som en *”politisk allians”*.²²³ Samtidigt skiljer Lundgren (c) ut sig från övriga debattörer genom att – om än i förbigående – framhålla betydelsen av Sveriges bilaterala säkerhetspolitiska samarbete med USA. Den kritik de båda riktar mot Wallström (s) och regeringen - som tar sin utgångspunkt i regeringsförklaringens starkare betoning av alliansfriheten och uteslutande av Natomedlemskap - är likväl betecknande för den betydelse de båda tillmäter det mer försvarsorienterade samarbetet med andra länder, vilket understryks av Enströms (m) kritiska påpekanden att regeringen ger intryck av att vilja återgå till en mer strikt neutralitetspolitik.

4.9.2. Terrorism

Hälften av debattdeltagarna - Enström (m), Wallström (s), Söder (sd), Lundgren (c) - uppmärksammar terrorism som ett säkerhetspolitiskt problem. Med undantag för Söder (sd) - för vilken det är ett huvudtema - berörs ämnet dock mest i förbigående. Några ingående resonemang gällande mot vad och på vilket sätt terrorism utgör ett hot förs i regel inte, mer än de beskrivningar som framhåller det som en fara för människors liv och hälsa. Likväl har jag i mina analyser valt att betrakta debattdeltagarnas utpekande av terrorism som säkerhetspolitiskt problem som hot riktade mot det Buzan kallar den politiska sektorn. Detta har gjorts utifrån att vanligt förekommande definitioner av terrorism - t.ex. den svenska lagstiftningen - framhåller att det handlar om ideologiskt motiverade våldshandlingar i syfte att injaga fruktan, destabilisera samhällsordningen och därigenom utöva påtryckningar på politiska makthavare. Min tolkning har med andra ord utgått från att debattdeltagarnas användande av begreppet terrorism är en talakt varigenom de per definition pekar på hot som på ett eller annat sätt riktar sig mot det politiska systemet.

Gällande varifrån hotet kommer och i vilken utsträckning de framhåller risken för terrorhandlingar i Sverige finns både likheter och olikheter. Tydligast är Söder (sd) som gör gällande att terroristhotet specifikt kommer från islamistiska kretsar och uttryckligen pekar ut anhängare av radikal islam som

²²² Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 1, Anf. 3, Anf. 6, Anf. 22

²²³ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 6

säkerhetsrisker, särskilt jihadister som återvänt från att ha deltagit i strider i andra länder. Han ser en uppenbar risk för attentat i Sverige. Genom framhållande av Parisdådets offer antyds att judar kan vara en särskilt utsatt grupp, men också att värden förknippade med det demokratiska systemet - yttrandefriheten - kan vara en måltavla. Nästan alla exempel på attentat och terrororganisationer som används av Enström (m) och Wallström (s) är också de förknippade med den islamistiska rörelsen, vilket ger en fingervisning om varifrån de anser att hotet kommer. Enströms (m) framställan ger dock intrycket av terrorismen som ett förhållandevis avlägset problem som främst drabbar länder i Mellanöstern och Afrika. Wallström (s) och Lundgren (c) är sin åsida noga med att framhålla Utøya, vilket inte bara förmedlar att terror kan ske på betydligt närmare håll, utan även kan ske med andra ideologiska - närmast högerextremistiska - förtecken. Påpekanden som i viss mån nyanserar bilden av terroristhotet som något i första hand kommande från islamistiska kretsar. Linde (v) för inget resonemang om terrorism. Däremot ligger det nära tillhands att tolka hans utspel om att Söders (sd) debattinlägg om terrorism är uttryck för en islamofobisk agenda som ett sätt att tona ner hotet från den islamistiska rörelsen. Ett sätt att förringa hotet från detta håll - kanske rent av osäkerhetspolitiserat det - genom antydningar om att det snarare rör sig om medvetna överdrifter med tvivelaktiga syften.

Av samtliga debattdeltagare är det endast Söder (sd) som tillhandahåller någon sorts förklaring. Terrorismens rötter tycks han av allt att döma finna i den islamistiska ideologin, men som framgått lyfter han även fram radikaliseringsprocesser och den roll s.k. jihadister spelar i sammanhanget. Skulden till att denna terrorism - vars geografiska ursprung han underförstått tycks finna i en annan del av världen - har letat sig till Sverige ger han de partier som verkat för en liberal migrationspolitik och ett Europa utan interna gränskontroller.

Likaså är det endast Söder (sd) som presenterar några förslag som uttryckligen avser att hantera terroristhotet. Som tidigare nämnts rör det sig om olika typer av repressiva polisiära tvångsåtgärder av vilka flera - skärpta gränskontroller, utvisning och indragna medborgarskap - kan sägas ligga väl i linje med definitionen av terroristhotet som något i grunden utländskt, vilket rent fysiskt bör hållas ute eller förpassas utanför landets gränser. Övriga debattörer som väljer att uppmärksamma terrorism som ett problem - främst Enström (m), men även Wallström (s) och Lundgren (c) - betonar generellt betydelsen av att möta tidens säkerhetspolitiska utmaningar *"tillsammans med andra"*²²⁴ inom ramen för olika typer av internationella samarbeten. Om de i sammanhanget även inkluderar terroristbekämpningen framgår inte av deras anföranden, men mot bakgrund av att inte minst Enström (m) framställer terrorismen som ett internationellt problem ligger det nära tillhands att tänka sig att åtminstone hon kan tänkas göra det.

²²⁴ Protokoll 2014/15:50, 1§, Anf. 1, Anf. 3, Anf. 6, Anf. 22, Anf. 2, Anf. 10

4.9.3. Klimatförändringar, cyberattacker, pandemier och hatbrott m.m.

Tre av partiföreträdarna - Wallström (s), Dalunde (mp) och Linde (v) - skiljer ut sig i förhållande till de övriga i deras uttalade vilja att bredda debatten. Återkommande pekar de på ett flertal olika fenomen som allvarliga problem, vilka också bör ha plats på den säkerhetspolitiska agendan. Dessa återkommande utspel bör kunna ses som mer eller mindre tydliga exempel på försök till säkerhetspolitiserings. Gemensamt är att dessa problem framhålls som moderna, en beskrivning som inte bara antyder att de inte är säkerhetspolitiska problem av den traditionella typen - något som understryks av påpekanden om att de inte kan hanteras med militära medel - utan att de också skulle vara mer relevanta att fokusera på.

Främst av dessa fenomen är klimatförändringarna, vilka alla tre framhåller som det långsiktigt allvarligaste säkerhetspolitiska problemet och en mänsklighetens ödesfråga. Bland de fenomen som på samma sätt pekas ut som säkerhetspolitiska problem märks också cyberattacker, pandemier, miljöförstöring och ojämlikhet. Generellt görs dock få eller inga preciseringar i vilka avseenden dessa fenomen utgör säkerhetspolitiska problem och vad som egentligen hotas. Att eventuella cyberattacker kan slå ut vital infrastruktur och därmed hota viktiga funktioner inom flera samhällssektorer - den ekonomiska, politiska, militära - är uppenbart. Likaså att pandemier utgör en fara för människors hälsa, men i vilket avseende en pandemi också utgör ett säkerhetspolitiskt problem är mindre uppenbart. Hur ojämlikhet är ett säkerhetshot framstår som än mindre självklart, särskilt som ingen av debattörerna preciserar vilken typ av ojämlikhet de egentligen avser. Ett undantag är Dalundes (mp) skildring av klimatförändringarna och dess konsekvenser som inte bara framställer förändringarna som hot mot det Buzan kallar den ekologiska sektorn, utan även tydliggör hur de kan ge upphov till problem inom andra sektorer som den ekonomiska och militära. Ett annat exempel som därtill påtagligt sticker ut i debatten är hur Linde (v) uppmärksammar hatbrott som ett säkerhetspolitiskt problem. Genom hans sätt att resonera om brotten som ideologiskt motiverade, dess syften och konsekvenser, framstår de inte bara som ett hot mot de individer som utsätts, utan också mot politiska systemet. Detta i och med att fundamentala demokratiska principer sätts på undantag. Mer konkret menar han att hela grupper - muslimer, hbtq-personer, judar m.fl. - får sin yttrandefrihet begränsad genom att de helt enkelt skräms till tystnad. Deras röst hörs inte i den offentliga debatten, vilket leder till att de marginaliseras. Som framgått tillhandahåller Linde (v) även en sorts förklaring i det att han pekar ut Björn Söder (sd) och hans parti som ansvariga med sin politik och retorik hetsar mot utsatta grupper. Något förslag på lösning av problemet har han däremot inte. Frånvaron av förklaringar och förslag på några egentliga lösningar av de problem som Wallström (s), Dalunde (mp) och Linde (v) på detta vis säger sig vilja ha med i en breddad säkerhetspolitisk diskussion är för övrigt ett genomgående drag hos dem alla tre. Undantaget är möjligen Lindes (v) utspel om att Försvarsmakten bör avdelas för att hantera klimatförändringarnas konsekvenser.

Slutligen, ett intressant – om än inte särskilt framträdande – inslag i debatten är hur Widman (fp) och Dalunde (mp) ser på kärnkraften. Widman (fp) ser kärnkraften som en lösning, något som gör landet

oberoende av utländsk import - framförallt från Ryssland - för att trygga landets energibehov, d.v.s. ett skydd för referensobjekt inom den ekonomiska sektorn. Den mer eller mindre underförstådda meningen av hans resonemang är att kärnkraften också gör Sverige - till skillnad från många andra europeiska länder - mindre sårbart för eventuella påtryckningar från den allt mindre pålitliga ryska ledningen, d.v.s. ett skydd för den politiska sektorn. Dalunde (mp) däremot, ser kärnkraften som ett problem. Mer konkret pekar han inte bara på farorna med uran, utan att en stor del av detta reaktorbränsle importeras från Ryssland, vilket underförstått gör Sverige beroende av landet. Hos Dalunde (mp) utgör kärnkraften alltså både ett direkt hot mot - av allt att döma - den ekologiska sektorn och människors hälsa, men också mot den ekonomiska och den politiska sektorn.

5. SLUTDISKUSSION

Det övergripande syftet med denna uppsats har varit att bidra med ökad empirisk kunskap om hur politiska - i detta fall säkerhetspolitiska - problem konstrueras, en ökad förståelse för svensk säkerhetspolitik och för hur policyprocessen fungerar i det som inte sällan betecknas som dess formuleringsfas. Detta genom en beskrivande analys av hur företrädare för de politiska partierna definierar säkerhetspolitiska problem i en specifik riksdagsdebatt.

Det som väglett min undersökning är tre specifika forskningsfrågor. Den första: *Vad definierar företrädarna för de olika riksdagspartierna i den aktuella debatten som säkerhetspolitiska problem?* Den andra: *Hur definieras dessa säkerhetspolitiska problem?* Den tredje: *Likheter och olikheter mellan de olika partierna?*

Att än en gång återge samtliga partiföreträdare mer eller mindre komplexa säkerhetspolitiska problemdefinitioner och peka på nyansskillnaderna mellan dem låter sig - främst av utrymmesskal - inte göras sig i detta kapitel. Nedan följer dock en sammanfattande redogörelse, varvid jag lyfter fram vissa aspekter, vilka får betraktas som undersökningens huvudsakliga resultat.

Vad de olika partiföreträdarna i något avseende definierar som säkerhetspolitiska problem sammanfattas i *Figur 1*. Varje fenomen som i debatten definierats som ett problem är angivet i den övre raden. I tabellens vänsterkant listas de olika debatttagarna. Vem eller vilka debatttagare som pekat ut ett specifikt fenomen som ett säkerhetspolitiskt problem framgår av de angivna kryssen. I somliga fall har kryssen omgivits med parantes, vilket markerar att debattören berört problemet endast i förbigående eller att det spelar en högst marginell roll i dennes framställan.

	Ryssland	Terrorism	Klimatet	Cyberattacker	Pandemier	Kärnkraft	Ojämlighet	Hatbrott
Enström (m)	x	x	(x)					
Wallström (s)	x	x	x	x	x		x	
Söder (sd)	x	x						
Dalunde (mp)	x		x	x	x	x	x	
Lundgren (c)	x	(x)						
Linde (v)	x		x	x	x		x	x
Widman (fp)	x					(x)		
Oscarsson (kd)	x							

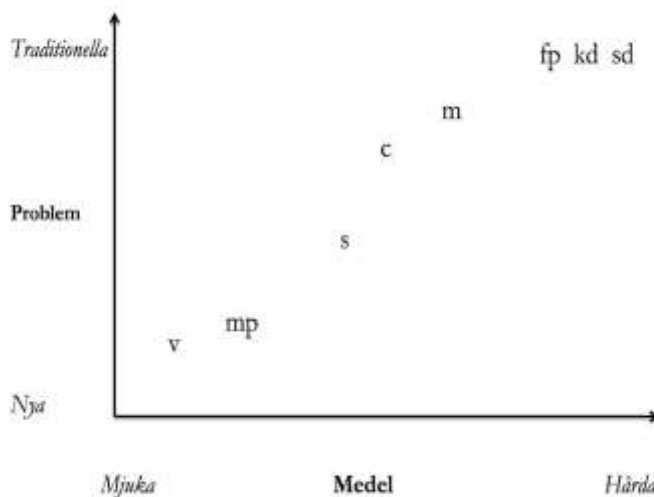
Figur 1. Fenomen som av debattdeltagarna i något avseende definieras som säkerhetspolitiska problem.

Ett tema dominerar tydligt debatten: Ryssland. Samtliga deltagare definierar i något avseende landets utrikespolitiska agerande under den senare tiden som säkerhetspolitiskt problematiskt. För de borgerliga partiernas företrädare – särskilt Widman (fp) och Oscarsson (kd) – men också för Söder (sd), utgör det debattens huvudproblem. Däremot skiljer sig partierna åt i hur de definierar Ryssland som ett säkerhetspolitiskt problem. De borgerliga partiernas företrädare och Söder (sd) betonar i högre grad Rysslands agerande som ett hot mot det Buzan kallar den militära sektorn – inklusive risken för väpnade angrepp på Sverige - medan de rödgröna tycks mer benägna att främst betona Rysslands agerande som ett hot mot den internationella rättsordningen, det Buzan kallar den politiska sektorn. I den mån de senare framhåller Ryssland som ett hot mot den militära sektorn, begränsar det sig till ett hot mot Sveriges suveränitet i form av territoriella kränkningar eller, på ett mer allmänt plan, mot freden i Östersjöområdet.

Utöver Ryssland märks framförallt terrorism och klimatförändringarna som mer framträdande teman. Av tabellen framgår också tydligt att Wallström (s), Dalunde (mp) och Linde (v) använder sig av ett bredare säkerhetspolitiskt begrepp än de övriga debattörerna. I sina debattinlägg uppmärksammar de ett flertal fenomen - klimatförändringar, cyberattacker, pandemier, kärnkraft, ojämlikhet och hatbrott - som moderna problem, vilka traditionellt inte betraktats som säkerhetspolitiska problem, men som likväl bör ha en given plats på den säkerhetspolitiska agendan. Dessa återkommande inlägg bör, som jag ser det, kunna ses som utspel syftande till det Wæver benämner som säkerhetspolitisering. I debatten finns också utspel, vilka bör kunna ses som uttryck för motsatsen, avsäkerhetspolitisering. Bland dessa märks främst Dalunde (mp) och Lindes (v) avfärdande av eventuella ryska militära operationer mot Sverige som något oseriöst. Widmans (fp) utspel om att en diskussion om hatbrott ligger utanför ämnet för debatten bör också kunna ses som ett uttryck för avsäkerhetspolitisering. Möjligen kan också Lindes (v) betecknande av Söders (sd) starka betoning av islamistisk terrorism som ett uttryck för islamofobi ses som ett exempel på ett utspel syftande till avsäkerhetspolitisering.

Betydelsen av preciseringar är något som inskräps av såväl Wolfers som Baldwin. Likväl är bristen på tydliga preciseringar ett ganska framträdande drag i många av debattdeltagarnas problemdefinitioner. Detta gäller generellt, men i synnerhet de fenomen som framhålls av Wallström (s), Dalunde (mp), Linde (v) som moderna säkerhetspolitiska problem, såsom klimatförändringarna, cyberattacker, pandemier och ojämlikhet. Fenomenen pekats som säkerhetspolitiska problem, men med få undantag preciseras inte i vilket avseende. Vilka referensobjekt och värden som egentligen hotas, på vilket sätt, orsaker till problemen eller lämpliga metoder att hantera dem framgår endast undantagsvis.

Väsentliga delar av undersökningens resultat sammanfattas nedan i *Figur 2*. Den vertikala axeln anger vilken typ av problem partiföreträdarna betonar. Med traditionella avses olika typer av hot mot Buzans militära sektor, men också väpnade hot mot den politiska sektorn i form av terrorism. Med nya hot avses problem relaterade till klimat, pandemier, cyberattacker m.m. Den horisontella axeln anger vilka medel debattdeltagarna förordar för att hantera säkerhetsproblemen. Med mjuka medel avses olika typer av diplomatiska och förtroendeskapande åtgärder. Med hårda menas maktmedel, såsom förstärkande av egen militär förmåga, militära samarbeten med andra länder och eventuellt ingående i försvarsallianser. Utan att vara exakt är partiföreträdarna placerade i figuren utifrån hur jag bedömer att deras problemdefinitioner förhåller sig till nämnda dimensioner och varandra.

Figur 2. Skillnader mellan debattdeltagarnas säkerhetspolitiska problemdefinitioner avseende typ av problem samt medel att hantera dem.

Nere till vänster i figuren finner vi Linde (v) och Dalunde (mp) som betonar nya säkerhetspolitiska problem och mjuka medel. Längst upp till höger grupperar sig Widman (fp), Oscarsson (kd) och Söder (sd) genom att trycka på traditionella hot och hårda medel. Någonstans i mitten finner vi Wallström (s), Lundgren (c) och Enström (m). Utifrån detta kan konstateras att partiföreträdarnas problemdefinitioner till stora delar följer de politiska blocken, men med det intressanta tillägget att företrädarna för de två

partier som oftast brukar utmålas som svensk politiks huvudmotståndare - Wallström (s) och Enström (m) – positionerar sig förvånansvärt nära varandra, trots det förhållandevis höga tonläget i debatten.

5.1. Förslag till vidare forskning

Den av mig gjorda undersökningen är en fallstudie, begränsad till ett tillfälle. Som sådan är den att betrakta som ett exempel, en illustrativ ögonblicksbild av hur problem definieras och konstrueras i den säkerhetspolitiska debatten och vilka problem som för närvarande står på agendan. Den är också begränsad till företrädare för partierna i Sveriges riksdag. Frågan är hur allmängiltiga undersökningens resultat egentligen är? För detta krävs vidare forskning, varvid man skulle kunna göra en jämförelse med tidigare - och framtida - debatter av liknande slag som den undersökta. Har det skett någon förändring över tid, eller är partiernas säkerhetspolitiska problemdefinitioner mer eller mindre de samma? I det fall någon förändring kan konstateras uppstår dessutom den ofrånkomliga frågan varför? Ett annat upplägg är att inkludera fler typer av debatter i analysen, vilka kan antas beröra säkerhetspolitiskt relevant problematik, t.ex. riksdagens försvarspolitiska debatter eller den årliga utrikespolitiska debatten. Ytterligare ett upplägg kan vara att istället koncentrera sig på den utomparlamentariska debatten, varvid en undersökning skulle kunna vara att ta reda på hur säkerhetspolitiska problem definieras på de stora dagstidningarnas debatt- och ledarsidor. Skiljer sig problemdefinitionerna i denna debatt från den som sker i riksdagens kammare, och i så fall hur? För den som intresserar sig för politisk problemdefiniering mer generellt kan man tänka sig att jämföra mina resultat med debatten i andra sakpolitiska frågor. Kanske går det att urskilja några liknande mönster? Om så verkligen är fallet överlåter jag åt andra att undersöka. För egen del kan jag bara önska lycka till med uppgiften.

EPILOG

Alltsedan den undersökta debatten avhölls i januari 2015 har ett flertal politiska beslut fattats, vilka på olika sätt relaterar till en del av de säkerhetspolitiska problem som behandlades i debatten.

I april 2015 enades regeringspartierna - s och mp - och tre av de borgerliga oppositionspartierna - m, c och kd - om ett försvarspolitiskt inriktningsbeslut för åren 2016-2020, vilket innebar ett tillskott till Försvarsmakten på 10,2 mdr kr under den aktuella perioden. Allan Widman (fp) deltog i de föregående förhandlingarna, men hoppade av sedan han inte fått gehör för sitt partis krav på ett tillskott om 18 mdr kr.²²⁵ I det dokument som beseglade överenskommelsen betonas särskilt vikten att höja krigsförbandens operativa förmåga. Bland de mer konkreta åtgärderna märks *ökad övningsverksamhet* och militär närvaro på Gotland genom upprättande av en *Stridsgrupp Gotland* från 2018. Som prioriterat område framhålls också ökad förmåga för ubåtsjakt.²²⁶

I maj 2015 slöts ett avtal med Finland om fördjupat försvarssamarbete, vilket i oktober utmynnade i beslut om upprättandet av en gemensam marin stridsgrupp, *Swedish Finish Naval Task Force* (SFNTG).²²⁷

I september 2015 beslutade Centerpartiets högsta beslutande organ, Centerstämman, att driva frågan om ett svenskt medlemskap i Nato.²²⁸ Ett par veckor senare, i oktober, följde Kristdemokraterna efter då partiets riksting röstade ja till ett svenskt Natomedlemskap.²²⁹ Därmed är numera samtliga av riksdagens fyra borgerliga partier för ett medlemskap i försvarsalliansen.

I augusti 2015 tillsatte regeringen en utredning om Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten. Enligt direktiven inbegriper inte utredningen en utvärdering av den militära alliansfriheten, men väl en analys av bl.a. för- och nackdelar med ett eventuellt Natomedlemskap.²³⁰ I början av oktober tillsattes ytterligare en utredning om Försvarsmaktens personalförsörjning, vilken enligt utredningsdirektivet bl.a. ska undersöka möjligheterna att komplettera den frivilliga rekryteringen med hjälp av en återaktivering av värnpliktssystemet.²³¹

I maj 2016 beslutade riksdagen att fördjupa det säkerhetspolitiska samarbetet med Nato genom att ratificera ett särskilt *världlandsavtal*, vilket reglerar förhållandena - t.ex. Sveriges skyldigheter att tillhandahålla

²²⁵ SvD 2015-04-17 "Försvarsuppgörelsen i mål"

²²⁶ *Försvarspolitisk inriktning 2016 tom 2020*, s. 1

²²⁷ www.regeringen.se/artiklar/2015/10/sverige-och-finland-ska-utveckla-gemensam-marin-stridsgrupp/

²²⁸ SvD 2015-09-25 "Centerpartiet säger ja till Nato"

²²⁹ SvD 2015-10-09 "KD säger ja till Nato"

²³⁰ Dir. 2015:88, *Sveriges olika former av samarbeten respektive medlemskap med länder och i organisationer inom det försvars- och säkerhetspolitiska området*.

²³¹ Dir. 2015:98, *En långsiktigt hållbar personalförsörjning av det militära försvaret*.

logistiskt stöd - när Natotrupp befinner sig i Sverige i samband övningar eller andra operationer.²³²
Samtliga partier utom v och sd röstade för beslutet.

I juni 2016 undertecknade försvarsminister Peter Hultqvist (s) ett avtal om utvidgat bilateralt samarbete med USA gällande försvarsmateriel, samverkan i multilaterala insatsoperationer och fördjupad dialog om säkerheten i norra Europa.²³³ I slutet av samma månad blev Sverige, efter flera års kampanjande, invalt som temporär medlem i FN:s säkerhetsråd för perioden 2017-2018.²³⁴

²³² *Samförståndsavtal med Nato om värdlandsstöd*, Ds 2015:39, s. 44ff

²³³ SvD 2016-06-09 "Svenskt USA-avtal handlar om Baltikum"

²³⁴ DN 2016-06-28 "Sverige valdes in i FN:s säkerhetsråd"

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

Källor

Offentligt tryck

Riksdagsprotokoll 2014/15:50

§1 Aktuell debatt om det säkerhetspolitiska läget i närområdet

Dir. 2015:88

Dir. 2015:98

Ds 2015:39

Prop. 2008/09:140

Försvarspolitisk inriktning 2016 tom 2020

Websidor

www.regeringen.se/artiklar/2015/10/sverige-och-finland-ska-utveckla-gemensam-marin-stridsgrupp/

www.regeringen.se/sveriges-regering/utrikesdepartementet/margot-wallstrom/cv-margot-wallstrom/

www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/aktuell-debatt/aktuell-debatt_H2C120150122ad

www.riksdagen.se/sv/ledamoter-partier/ledamot/jakop-dalunde_766fb2e4-5879-4e14-9a2e-a6cebed4fc4d

www.riksdagen.se/sv/ledamoter-partier/ledamot/hans-linde_550d592f-71da-4276-ba6f-f80e0346b9f1

www.riksdagen.se/sv/ledamoter-partier/ledamot/bjorn-soder_06d7c195-c170-4103-bcc6-1d9c0d43b169

www.riksdagen.se/sv/ledamoter-partier/ledamot/kerstin-lundgren_4a514760-f0a7-47a7-8a51-91bd46693df7

www.riksdagen.se/sv/ledamoter-partier/ledamot/karin-enstrom_d7c32504-83e4-11d4-ae60-0050040c9b55

www.riksdagen.se/sv/ledamoter-partier/ledamot/allan-widman_b58dac92-0bb0-4fe3-a052-9049b9a99959

www.riksdagen.se/sv/ledamoter-partier/ledamot/mikael-oscarsson_d7c3256b-83e4-11d4-ae60-0050040c9b55

Tidningsartiklar

DN 2016-06-18 *"Sverige valdes in i FN:s säkerhetsråd"*

SvD 2015-04-17 *"Försvarsuppgörelsen i mål"*

SvD 2015-09-25 *"Centerpartiet säger ja till Nato"*

SvD 2015-10-09 *"KD säger ja till Nato"*

SvD 2016-06-09 *"Svenskt USA-avtal handlar om Baltikum"*

Litteratur

Andrén, Nils (2002) *Säkerhetspolitik: Analyser och tillämpningar*
Stockholm: Nordstedts Juridik

Baldwin, David A. (1997) "The Concept of Security", *Review of International Studies*, 23, s. 5-26

Bedford, Robert D. & David A. Snow (2000) "Framing Process and Social Movements: An Overview and Assessment", *Annual Review - Sociology*, 26, s. 611-639

Blumer, Herbert (1971) "Social Problems as Collective Behavior", *Social Problems*, Vol.18, No.3, s. 298-306

Christiansson, Magnus (2004) *Säkerhetspolitiska teori*.
Stockholm: Militärhögskolan Karlberg, ACTA POLITICA

Engelbrekt, Kjell (2010) "Begrepp, teori, analysinstrument", i
Engelbrekt, Kjell & Jan Ångström (red.) *Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen*
Stockholm: Nordstedts Juridik

Goffman, Erving (1974) *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*.
London: Harper and Row

Johnson, Björn (2010) *Kampen om sjukfrånvaron*.
Lund: Arkiv förlag/A-Z förlag

Rocheftort, David A. & Roger W. Cobb (1994) "Problem Definition: An Emerging Perspective", i
Rocheftort, David A. & Roger W. Cobb (Edit.) *The Politics of Problem Definition: Shaping the Policy Agenda*.
Lawrence/Kansas: University Press of Kansas

Spector, Malcolm & John I. Kitsue (2001) *Constructing Social Problems*.
New Brunswick/New Jersey: Transaction Publishers

Wæver, Ole (1995) "Securitization and Desecuritization", i
Lipschutz, Ronnie D. (Edit.) *On Security*
New York: Columbia University Press

Wolfers, Arnold (1952) "'National Security' as an Ambiguous Symbol", *Political Science Quarterly*, Vol
LXVII, Dec 1953, No 4, s.481-502